

SZAKDOLGOZAT

Zakariás Dorottya

2025

**Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Budai Campus
Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet
Tájrendező és kertépítő mérnöki alapképzési szak**

CSÍKSZEREDA ÉLHETŐSÉGÉNEK VIZSGÁLATA

Belső konzulens: Dr. Adorján Anna Berta
egyetemi adjunktus

Belső konzulens

intézete/tanszéke: Tájépítészeti, Településtervezési és
Díszkertészeti Intézet
Településépítészeti és Települési
Zöldinfrastruktúra Tanszék

Konzulens: R. Takács Eszter
Vezető várostervező, okl. építészmérnök,
BME mester oktató

Készítette: **Zakariás Dorottya**

Budapest

2025

TARTALOMJEGYZÉK

TÉMAVÁLASZTÁS	4
CSÍKSZEREDA BEMUTATÁSA	6
ELHELYEZKEDÉSE	6
TÖRTÉNELME	7
TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK	10
ÉLETMINŐSÉG VIZSGÁLATA	12
CSÍKSZEREDA VÁROSSZERKEZETI ELEMZÉSE	13
VÁROSSZERKEZETE.....	13
KÜLÖNBÖZŐ VÁROSRÉSZEK	14
KÖZLEKEDÉS.....	16
BELTERÜLETI TÖMEGKÖZLEKEDÉS.....	19
KÜLTÉRI TÖMEGKÖZLEKEDÉS	21
ZÖLDINFRASTRUKTÚRA	22
TÁJI ADOTTSÁGOK	22
VÁROSON BELÜLI ZÖLDFELÜLETEK.....	23
JÓLÉT VIZSGÁLATA	24
DEMOGRÁFIAI ÖSSZETÉTELE.....	24
OKTATÁS.....	26
MUNKALEHETŐSÉGEK	28
PEZSGÉS VIZSGÁLAT	30
KULTURÁLIS KÖZPONT.....	30
SPORT.....	33
TURIZMUS	34
CSÍKSZEREDA ÉRTÉKEINEK ÉS PROBLÉMÁINAK ÖSSZEFOGLALÓJA	36
ÖSSZEGZŐ SWOT ANALÍZIS	37
ÉRTÉKEK	39
PROBLÉMÁK.....	39
JAVASLAT	41
KÖZLEKEDÉSI KAPCSOLATOK ÉS MOBILITÁS FEJLESZTÉSE	42
KULTURÁLIS ÉS TURISZTIKAI ADOTTSÁGOK NAGYOBB KIHASZNÁLÁSA.....	44
GAZDASÁGI FEJLŐDÉS ÉS MUNKAHELYTEREMTÉST LEHETŐSÉGEK	46
CÉLRENDSZER.....	47
ÖSSZEGZÉS	48
IRODALOMJEGYZÉK	51
ÁBRAJEGYZÉK.....	52

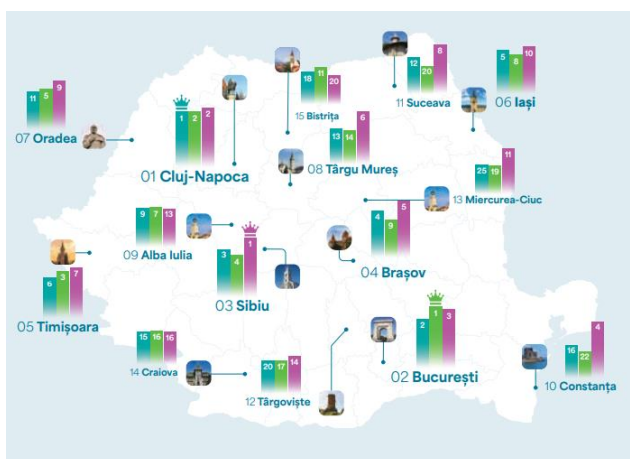
Témaválasztás

A szakdolgozat során Csíkszereda élhetőségét fogom megvizsgálni, miért kellemes ott lakni, vagy ellenkező esetben milyen olyan részei vannak a városnak, amin javítani kell. A dolgozatomban egy kutatást vettem alapul, “City Index - Dezvoltat de IOV - Un barometru de performanțăurbană”, amely során minden

évben megvizsgálják Románia megyeszékhelyeit három szempont

alapján, és ezután felállítanak egy élhetőségi listát. Ebben a tanulmányban 2024-ban Csíkszereda megszerezte a 13. helyet a 41 megyeszékhely városból (1. ábra) (Tătaru, 2024).

A három szempont, amelyek alapján összehasonlították a városokat, a következőek: életminőség (“calitate”), jólét (“prosperitate”) és pezsgés (“vibrație”). A city index vizsgálataiban a „minőség” a város vonzerejét mutatja, az infrastruktúra, a természeti környezet és a szolgáltatások mennyire járulnak hozzá a jó életminőséghez. A „jólét” a gazdasági erőt és annak hatását jelzi a lakosságra, milyen mértékben biztosít munkát, fejlődési lehetőségeket és stabil életkörülményeket. A „pezsgés” pedig a város kulturális és társadalmi életét fejezi ki, vagyis azt, mennyire élénk, vonzó és közösségformáló a mindennapi élet (Tătaru, 2024). A szakdolgozatomban e három szempontot figyelembe véve vizsgálom Csíkszereda élhetőségét, majd fejlesztési javaslatokat fogalmazok meg egy élhetőbb, fenntarthatóbb város kialakításához.

1. ábra: Az 1-15. legélhetőbb romániai megyeszékhely (forrás: City-Index-2024-by-IOV_digital.pdf)

2. ábra: Vizsgálat három szempontja (saját ábra, forrás: City-Index-2024-by-IOV_digital.pdf)

A vizsgálati részek előtt egy átfogó képet nyújtok Csíkszeredáról, amellyel egy ismereti alapot adok a várossal kapcsolatban. Ezen belül még kitérek a történelmére, ahol a város alakulását is megvizsgálom, illetve bemutatom a város fő értékeit, a természeti adottságait. A továbbiakban az említett három szempontot, életminőség, jólét, pezsgés (2. ábra) használva, megvizsgálom részletesebben Csíkszeredát. Az életminőségén belül, először a városszerkezettel

foglalkozom, ahol a főbb beépítéseket, városkaraktereket foglalom össze. Továbbiakban áttérek a közlekedési lehetőségekre, ahol beltéri és kültéri közlekedésekről is szó esik. Utolsó sorban még az életminőség alfejezeteként megvizsgálom a város zöldinfrastruktúráját, milyen táji elemei vannak, illetve a belterületeken milyen zöldterületek a jellemzők. Második nagy alcímem a jólét vizsgálata, amelyen belül elsőként a város demográfiáját, népességének összetételét tanulmányozom, ahol a nemzetiségek és a korcsoportok összetételén lesz a hangsúly, hiszen fontos milyen korosztály számára kell élhetővé váljon a város. Emellett még bemutatom a munkalehetőségeket, oktatási színvonalat és versenyképességet. Harmadik vizsgálati érték az úgy nevezett pezsgés, amelynek keretén belül Csíkszereda „szórakoztató” oldalát mutatom be. Ide tartoznak Csíkszereda turisztikai látványosságai, sportolási lehetőségei, kultúrájának érdekességei és fontosabb eseményei, szórakozási lehetőségei, amelyekkel egyaránt a fiatalok és az idősebbek érdeklődését felkelthetik. Az említettek fontosságának oka, hogy több szint hozzanak a város mindennapjaiba.

A vizsgálatok végezetével készítek egy összesítő tanulmányt, amelyen belül egy érték és probléma térkép segítségével szemléltetem a város erősségeit, illetve gyengepontjait. Emellett a SWOT táblázat által összefoglalom jelenleg milyen pozitív vagy negatív tulajdonságokkal rendelkezik a város, illetve milyen lehetőségei és veszélyei vannak a jövőre nézve. Ezek segítségével egy jobb képet adok arról, hol vannak gondok és milyen fejlesztésekre van szükség, amelyeket a záró részben fejtek ki. Itt több probléma feloldására fejlesztési javaslatokat adok, amelyek kezdetlegesen hozzájárulnak a fő irányhoz, a város élhetőbbé tételéhez.

A dolgozathoz több forrást is fel fogok használni, többek között a város integrált településfejlesztési stratégiáját, ahonnan fontosabb adatok segítségével egy összetett képet tudok nyújtani a városról. Továbbá Pál Judit és Fleisz János szerkesztésével az Erdélyi várostörténeti tanulmányokat, ahonnan Csíkszereda múltjáról tudunk meg többet. Természetesen ezek mellett még sok mást is.

A dolgozat célja, hogy jobban megértsük miben mutatkozik meg az élhetőség a városok szintjén, továbbá milyen módszerekkel segíthetjük ennek tovább haladását, kialakítását. Csíkszereda vizsgálata egy jó példát nyújthat erre a felvetésre, hiszen elég fejlett, hogy élhetőnek nevezzük, ellenben még nagyon sok szempontból tudna fejlődni.

Csíkszereda bemutatása

Elhelyezkedése

A szakdolgozatban Csíkszereda városát szeretném minél részletesebben felvezetni, kezdve földrajzi helyzetének rövidebb bemutatásával. Csíkszereda, románul Miercurea Ciuc, egy székely város a mai Románia területén, pontosabban Hargita megyén belül található (3. ábra). Hargita megye Erdély keleti részén található, az ország középpontjától észak-kelet felé. Csíkszereda talán az egyik legismertebb települése, ellenben még jelentősebb városai közé soroljuk Udvarhelyt, Gyergyószentmiklóst és Tuszánföldöt is. Csíkszereda 1971 óta megyei jogú városa Hargitának, amelynek földrajzi viszonylatban a déli részén helyezkedik el. Csíkszereda Budapesttől 664 kilométerre délkeletre, az Olt bal oldali részén fekszik, az 1033 méter magas Nagy-Somlyó lábánál (Vofkori, 2004). A település eredetileg kisebb falvakból állt, melyek hagyomány szerint a hét napjairól kapták nevüket. A város földrajzi koordinátái: 46° 21' északi szélesség és 25° 48' keleti hosszúság (INT-01).

3. ábra: Csíkszereda elhelyezkedése (forrás: saját ábra)

Jelenlegi területe 4.398 km², ellenben ez egy hosszú folyamat része volt míg ekkorára kinőtte magát. Kezdetben egy 44 családos település volt csupán, amely az évszázadok alatt egyre jobban terjeszkedett. Jelenlegi alakjának kialakításához 1891-ben Csütörtökfalvát és Martonfalvát (a Mikó-vár környéke) csatlakoztatták, majd 1939-ben Csíkzsögöd is a város része lett. 1956-ban Kormosi-tanya ideiglenesen különvált, de 1959-ben Csíksomlyó néven Várdotfalva, Csobotfalva, és Csíktaploca is a városhoz került. Végül, 1968-tól Hargitafürdő, Csiba és Zsögödfürdő is Csíkszereda részévé váltak (INT-1).

A várost Timon Oppiduum Mercurii néven is ismerik. A "Csík" név a régi Csík vármegyére utal, és úgy vélik, hogy egy ősi magyar személynévből ered, amely a türkmén vagy kazak „csík” szóból származik, ami határt jelent. A „szereda” utótagra több magyarázat is van. Benkő szerint az első telepesek szerdán kezdték építeni házaikat, de valószínűbb, hogy

a szerdai vásárnapokra utal. Más források a szláv „szreda” vagy „szrodek” szavakból származtatják, amelyek „közép” vagy „vásáros helyet” jelentenek. Csíkszereda nevét először 1558-ban említik (INT-01), és egyszerűen „Szereda” -ként is hívják. Román neve, Miercurea Ciuc, a magyar név tükörfordítása, és kétféleképpen írják: kötőjellel és anélkül, de a kötőjel nélküli forma a gyakoribb. Németül Szeklerburg néven ismert, ami „székelyvárost” jelenti.

Mivel Csíkszereda magyar fennhatóság alatt állt a kezdetekben, a 21. századra is egy többségében magyar város maradt. Ellenben Romániához kapcsolása után több nemzetiség is beköltözött a városba. Csíkszeredát egy etnikumokban sokszínű településnek mondhatnánk, akárcsak Erdély többi magyar városát. A 2021-es népszámlálási adatok szerint 34484 főből 24873 magyar, 5305 román, 268 roma, 14 német, 4 szerb és 43 egyéb nemzetiségűnek vallotta magát.

Csíkszereda jelleméhez még sokban hozzájárul a címerének és zászlójának története is. Eredetileg a város jelképében egy vörös szívből kinövő három nefelejcs szerepelt, amely a magyar iparművészetben, például pecsétgyűrűkön is gyakori díszítőelem volt. 1931-ben egy új címert fogadtak el, amely arany pajzsban három rózsát ábrázol, fölötté öttornyú bástyakoronával. A város címere 2021-ben átesett egy apróbb változáson, így a jelenleg címerben egy ezüst alapú pajzs látható, amelyből három kék nefelejcs nő ki, fölötté hétbástyás koronafallal, amely a megyeszékhelyi rangot jelképezi. A zászlóval kapcsolatban viszont nincs ennyi forrásunk: A város zászlója újabb keletű: két fehér sáv között egy keskeny vörös csík található. A *Csíkszereda* című havilap 1994-es számában megjelent alapszabályzat részletesebb leírást ad a zászlóról, amely két fehér és egy piros sávból áll, és a fehér sávokban összesen három nefelejcs található.

Történelme

Csíkszereda területén az ember megjelenését már a bronzkorban kimutatták, erről a Csíkzsögöd és Csíkpálfalva környékén feltárt településmaradványok tanúskodnak. Az akkori település környezete mocsaras, tőzeges terület volt. A szarmata leletek bizonyítják a térség folyamatos lakottságát a római és középkori időkben is. Jelentősebb szerepet azonban az Árpád-korban kapott, amikor fontos eleme lett Erdély keleti védelmi rendszerének.

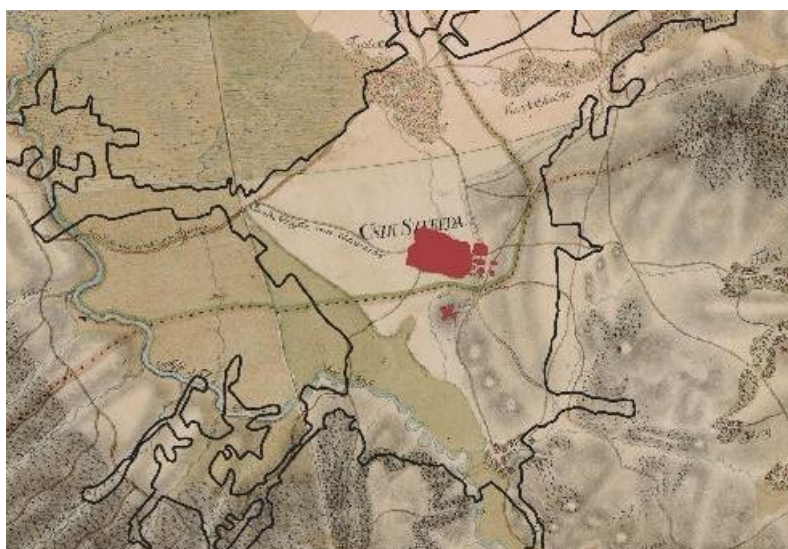
Az Árpád-házi királyok korában Csíkszereda környéke egy védelmi vonalhoz tartozott, amelyet a város határában álló Kisvár és Örvár erősített (INT-02). A két vár között fekvő „Ördögölgy” veszély esetén az Olt vizével elárasztható védműként szolgált.

Csíkszereda létrejöttét a környező három nagyobb falunak (Somlyónak, Taplocának és Zsögödnek) köszönheti, mivel azok közös vásárhelyéül szolgált, innen kapta nevét a város. Megalakulását a 12–13. századra teszik a kutatók.

A 16. században Csíkszereda mezővárossá vált, amikor Izabella királyné 1558-ban adómentességet biztosított lakóinak. A kelet-nyugati és észak-déli kereskedelmi utak találkozásánál feküdt. Gróf Mikó Ferenc 1623-ban kezdte építeni a ma is meghatározó Mikó várat, amely a 18. századi újjáépítés során nyerte el mai formáját. A város a katolikus vallás központjaként és a ferences rendek székhelyeként is jelentős volt, Kájoni János ferences szerzetes itt alapított nyomdát.

Az 1661-es török-tatár támadás súlyos pusztítást okozott a térségben. A Rákóczi-szabadságharc idején Csíkszeredán tartották a székgyűléseket, és lakói részt vettek a harcokban. A korabeli összeírások 108 főt említenek, a 18. századra 250 főt, míg a 19. században már 961 lakost (914 magyar, 15 örmény, 14 cigány, 12 német). A város fejlődése az 1897-es vasútvonal megnyitásával gyorsult fel, ekkor alakultak ki az első ipari létesítmények is (INT-01).

A 20. században több történelmi esemény is érintette Csíkszeredát, többek között az 1916-os román területfoglalás (Pál, 2001), az 1940-es második bécsi döntés, majd az 1968-as közigazgatási reform, amely után Hargita megye székhelyévé vált és megindult az iparosodás. A román betelepítések hatására a város nemzetiségi összetétele is változott. Az 1989-es rendszerváltás után Csíkszereda gazdasága piacgazdaságra tért át, ami kezdetben bizonytalanságot, inflációt és munkanélküliséget hozott. 1992-re a város gazdasági mélypontot ért el, de a magánszektor megjelenése és a külföldi befektetések fellendítették fejlődését.

4. ábra: Csíkszereda területe az Első Katonai felmérés idején (forrás: saját ábra)

A város határai javarészt a 18-20. század között formálódtak a nagyobb mértékben, ez nagyszerűen megmutatkozik a Katonai térképeken is. Az Első Katonai térkép (1769) idején, Csíkszereda még csak egy egyutcás városka volt. Még jól kivehető a már fentebb már említett három, Taploca, Somlyó (akkor még Vardotfalva) és Zsögöd, szomszédos faluból érkező út, amely találkozásánál megalakult Csíkszereda magja. Emellett már a térképeken még felfedezhető a Mikó-vár, amely ebben az időben még nem esett a város határain belülre (4. ábra).

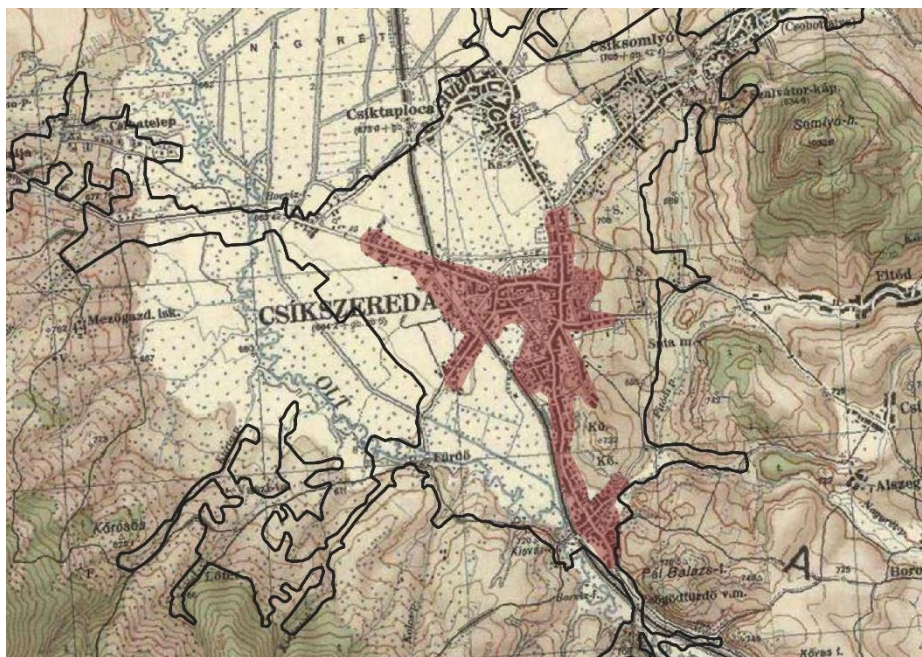
5. ábra: Csíkszereda területe a Második Katonai Felmérés idején (forrás: saját ábra)

Második Katonai felmérés térképén már látható (5. ábra), hogy ezek a vásárutak mentén egyre több ház épül és Csíkszereda határai kezdenek összeérni a környező településekkel. Bár még kezdetleges, de egyre jobban bontakozik ki a város, ennek folyamatát a Harmadik Katonai térképén is megfigyelhető (6. ábra). A 19. század végé felé hozzácsatolják Csíkszeredához Mártonfalvát, amely a Mikó-vár és környékét foglalja magába, emellett a környező falvak Zsögöd, Taploca, Somlyó kapnak egy „Csík-” előtagot, ezzel is jelezvén, hogy részben Csíkszeredához tartoznak. A város határai egyre csak terjeszkednek és belsőterületein több és több utca, teresedés alakul ki.

6. ábra: Csíkszereda területe a Harmadik Katonai Felmérés idején (forrás: saját ábra)

A Negyedik Katonai Felmérés ideje körül Zsögöd közigazgatásilag is Csíkszereda határain belül kerül. Emellett már egy kiépült vasút rendszerrel is rendelkezik a város, hasonlóan a belterületi utcáival, amelyek egyre több lakóterületet kapcsolódnak össze. Nemsokkal ez után kapja meg Csíkszereda a megyeszékhely címet, illetve Csíktaplocát és Csíksomlyót belterületeihez csatolják (7. ábra). Az utána való, kevesebb mint 100 évben, bővült, mint terület, mint értékek terén és elérte mai formáját és arculatát. Nagyon sokat fejlődött és több cél is elért ezen évek alatt, ugyanakkor még több téren fejlesztésekre szorul.

7. ábra: Csíkszereda területe a Negyedik Katonai Felmérés idején (forrás: saját ábra)

Természeti adottságok

Az itteni éghajlat kifejezetten hideg, főként a téli hónapokban. A nyarak rendkívül rövidek, mindössze 2-3 hónapig tartanak évente, nappal a hőmérséklet 10-32 °C között mozog, míg éjszaka 2-15 °C-ra csökkenhet. A telek ezzel szemben hosszúak és kemények: 5-6 hónapig is eltartanak, és gyakran előfordul, hogy a hőmérséklet -30 °C alá süllyed. Ez a szélsőséges időjárás a hegyek közötti mikroklímának köszönhető. Csík esetében a Csíki-medencéről beszélünk, amely a Csíki-havasok és a Hargita hegység között helyezkedik el. Télen a hideg levegő itt beszorul, és nem tud elmozdulni, ami hideg légrétegek egymásra rakódását eredményezi. Ez a jelenség az oka annak is, hogy a köd gyakran hosszú ideig, akár 7-10 napig is megmarad. A hőmérséklet 2024. júniusában elérte a csúcshőmérsékletet, hiszen 35,7 C fokot mértek a település környékén (INT-03), ellenben Csíkszereda az ország egyik leghidegebb pontja, ezért nem meglepő, hogy város környékén több alkalommal is mértek már -40 °C -ot is.

Csíkszeredát a Csíki- havasok veszik körül ezzel megalkotva a Csíki- medencét. Ez a medence a várossal együtt a Keleti- Kárpátok központi részén helyezkedik el. Nyugaton a Hargita- hegység, keleten a Csíki-

havasok (8. ábra) és a Nagy-
hagymás déli része határolja és 600-
700 méteres tengerszint feletti
magasságban található. A Csíki-
havasok a kárpáti flis
képződményeiből (homokkő, márga,
konglomerát, breccsa) épülnek fel
(Kristó, 1994). A területet az Olt

8. ábra: Csíki-havasok (forrás: <https://traveltotransylvania.hu/>)
folyó szeli át, amely jelentős szerepet játszik a medence, illetve Csíkszereda vízrajzában is. A folyó észak-déli irányban halad át a városon. A mederfenék nagyon enyhe lejtése miatt az Olt eredetileg kanyarogva folyt át a medencén. Főként a tavaszi hóolvadások idején előtötte árterületét. A Csíki-medence természeti és kulturális értékei, valamint a helyi közösség hagyományai és történelme mind hozzájárulnak a térség egyedülálló karakteréhez és szépségéhez. A Csíki-medence talapzatát a flis képezi (Kerekes, 2010). A medencét a levantei-pleisztocén korú üledékek töltik ki, amelyek főként andezit-piroklasztit-ból állnak. Ez lehet szórt anyag vagy olyan, ami gravitáció útján helyeződött át. Ezek az üledékek keverednek a keleti hegységperem

eróziójából származó anyagokkal, valamint tavi és folyóvízi üledékekkel, például homokkal, agyaggal és iszappal. Emellett vékony lignit- és tőzegrétegek is jelen vannak. Az üledékrétegek helyenként akár 1.400 méter vastagok is lehetnek, jellemző rájuk a lencsés rétegződés és az ártézi jellegű szerkezet.

Fontos megemlíteni Nagysomlyó-hegyét hiszen Csíkszereda úgymond a lábánál fekszik. Úgy hivatkozik rá Orbán Zsolt, mint egy 1033 méter magas, vulkáni eredetű hegyről, ahova Csíksomlyón keresztül vezet az út (Orbán, 1991). A hegy tetején egy középkori vár romjai találhatóak, amelyek a 15. századra nyúlnak vissza. A várat a Hunyadiak építtették, és stratégiai jelentősége miatt fontos szerepet töltött be a térség védelmében. Nagysomlyó-hegye még egy fontos vallási helyszín is a csíkszeredaiak és a zarándokok számára, mivel minden évben megrendezésre kerül a csíksomlyói búcsú, amely lassan a katolikusok egyik legismertebb zarándoklatává nőtte ki magát.

Másik jelentős hegysége a térségnek a Hargita, összenőtt vulkáni építmények sorozatából áll. Domináns kőzetei a piroxén andezitek, az amfibol andezitek, illetve ezek átmeneti formái. A Hargita-hegység területe kb. 1400 km², főgerince 25 - 30 km széles és 70 km hosszú. Főbb ékei közé tartozik Erdély két folyója is, a Maros és az Olt, amelyek a Hargita keleti oldalán erednek. Három részre tagolják, Északi- Hargita, Központi- Hargita, és Déli- Hargita, Csíkszeredához a Központi- Hargita rész áll a legközelebb. A terület vulkáni utóműködésének nyomai ma is megfigyelhetők, például a szén-dioxidos és kén-hidrogénes gázkeletkezések formájában, hiszen ezek a feltört gázok hozzájárulnak a környék gazdag ásványvízforrásainak kialakulásához. Ezeknek köszönhetően nagy mennyiségű szénsavas víz, helyi nevén "borvíz", található a térségen.

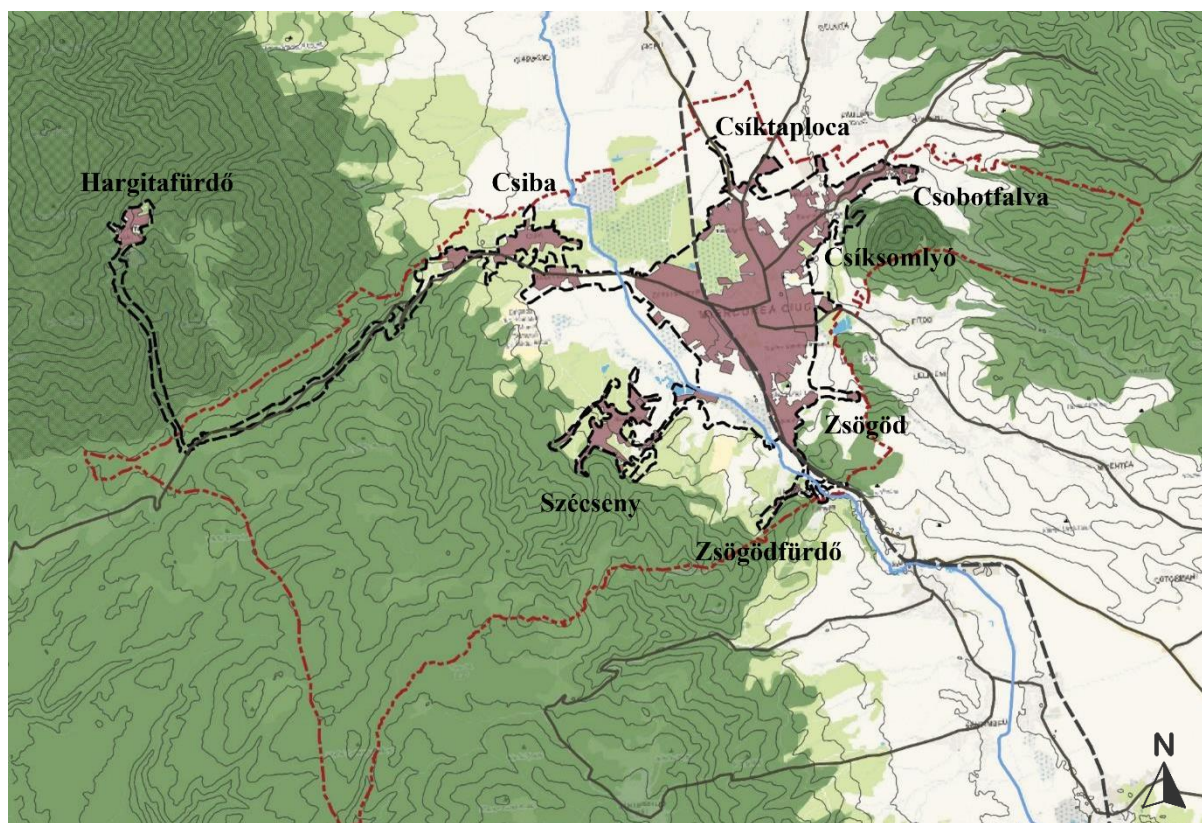
Életminőség vizsgálata

Az „életminőség” olyan fontosabb tényező, amely a település általános vonzerőjét határozza meg vagy az ott élők mindennapi életét és a városba látogatók benyomásait. Ebben a fejezetben a város alapvető funkcióit vizsgálom, amelyek észrevétlenül is formálják a város életét, hangulatát és erősen hozzátesznek a lakók identitásához. Éppen ezért az alábbiakban szó esik a város összetételéről, szerkezetéről, közlekedési lehetőségeiről, illetve a zöldinfrastruktúrájának szépségeiről.

Csíkszereda városszerkezeti elemzése

Városszerkezete

Csíkszereda történelméből adódóan a szerkezetén is jellemzően látszik, hogy több kisebb települést csatoltak hozzá az évszázadok során (Pál, 2003). Csíkszereda közigazgatási határain belül jelenleg több település is található, amelyek mind hozzájárulnak a város kulturális és gazdasági fejlődéséhez. Ezek közé tartozik Csíksomlyó, Csobotfalva, Csíktaploca, Csíkszögöd, Zsögödfürdő, Csiba és Hargitafürdő, amelyek különböző időpontokban csatlakoztak a városhoz. Csíkszögöd 1939-ben került Csíkszeredához, majd 1959-ben Csíksomlyó, Csobotfalva és Csíktaploca is beolvadt a közigazgatási egységbe, ezzel tovább növelve a város területét és népességét. Ezt követően, 1968-ban Hargitafürdő, Csiba és Zsögödfürdő is a város része lett, ami jelentős változásokat hozott a városi infrastruktúrában és turizmusban. Az egyesített települések mind hozzájárulnak Csíkszereda egyedi arculatához, hiszen különböző történelmi és kulturális hagyományokat őriznek, amelyek szerves részét képezik a helyi identitásnak.

9. ábra: Csíkszereda közigazgatási határain belüli természeti és lakott területek (forrás: saját ábra)

Megfigyelhető, hogy van egy fő központi része (Kossuth Lajos utca, Petőfi Sándor utca és környéke), továbbá egy alközpontja is (Tudor negyed), amelyekhez „nyúlvány” -szerűen

csatlakoznak a régen egyedülálló falvak, mint például Csíksomlyó, Csíktaploca, Zsögöd. Emellett Csíkszereda területén belül találhatóak kisebb községek is, amelyek külső szemmel akár különálló faluknak is tűnhetnek, azonban a város fennhatósága alatt állnak, ezek közé tartozik többek között Hargita-fürdő, Csobotfalva, Csiba-Erdőalja és Szécseny is. Ezeknek köszönhetően több területhasználati típus is felfedezhető Csíkszereda határain belül: kisvárosias, kertvárosias, falusias beépítésmódot találhatunk. Emellett, ha a város szerkezetét nézzük jól elkülöníthetőek a lakó funkciójú területek és gazdasági, ipari területek, amik javarészt a város külső vonalain helyezkednek el, de több szolgáltatást adó épület a belterületek is megtalálható. Ugyanakkor fontos elemei Csíkszeredának a zöldfelületi rendszerek is, hiszen a város nagy figyelmet szentel a zöldfelületei rendben tartásának, továbbá több közparkkal is büszkélkedhet.

Különböző városrészek

Csíkszereda egy összetett város, de település szerkezeti felépítését tekintve egy tagoltabb területről beszélünk, amelynek közepén egy “óvárosi rész”, a városmag található, ahol javarészt egy kulturális központ alakult ki, egyben több szolgáltatói egység is található. Ezt a részt nagyjából lefedi a város főutcája (Kossuth Lajos utca), a sétáló utca (Petőfi Sándor utca) a közpark, illetve a főtere. A központhoz közel helyezkedik el a történelmi városrész, ami szintén egy kulturális, emellett egy közigazgatási övezet is, ahol a Mikó vár, vár tér, továbbá a városháza is megtalálható.

Emellett dominánsan lakóterületek fordulnak elő a város minden pontján. A külső részekben szinte csak családi házak lelhetőek fel, ellenben megfigyelhető, hogy a régen hozzátartozó területen, mint például

Csíksomlyón, Taplocán, Zsögödben vagy Csobotfalván, inkább megmaradtak a falusias beépítési formák, míg a központhoz közelebbi földszintes, egy emeletes lakóházak, már a kertvárosias beépítési formát jelenítik meg. Emellett a központot

javarészt magas építésű lakótömbök (10. ábra) fogják közre, amelyek többnyire 10 emeletes panel épületek. Ezek a lakóházak a kommunizmus idején lettek

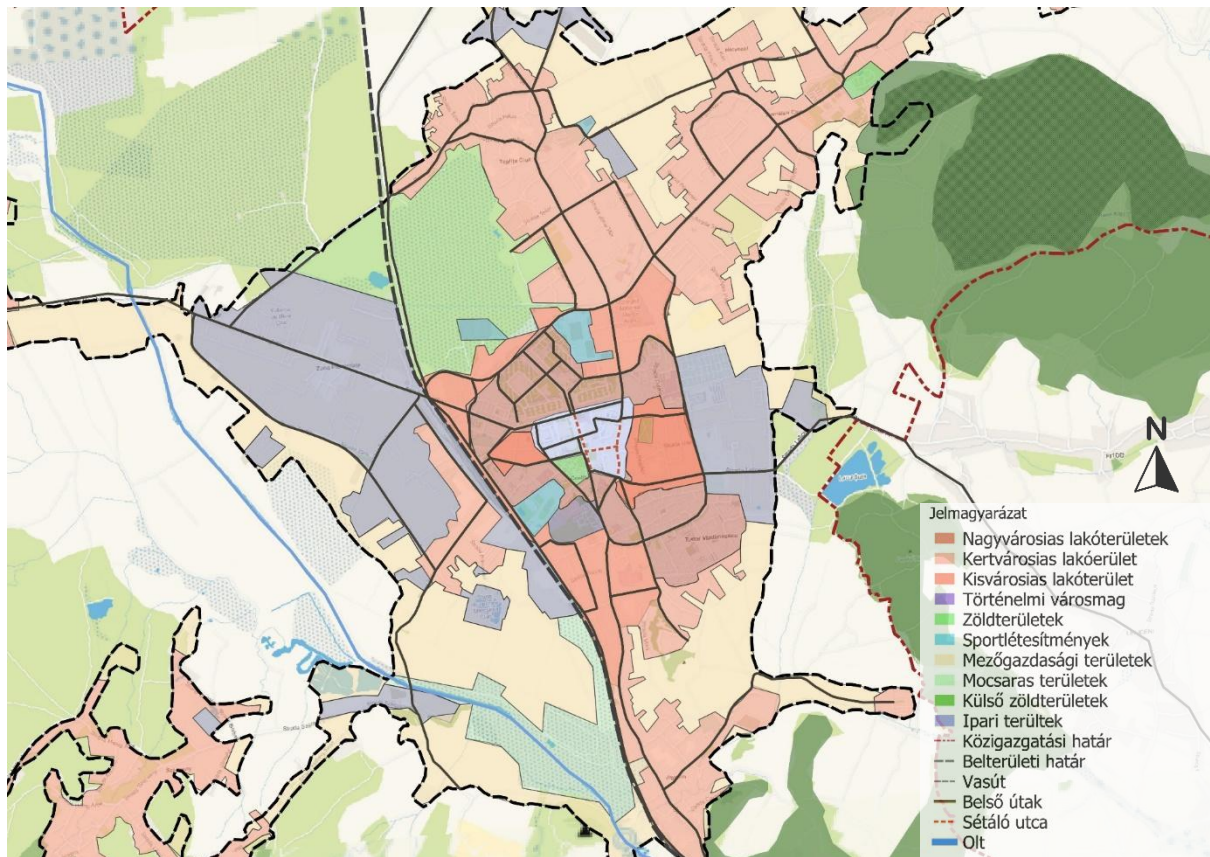
10. ábra: Nagyvárosias beépítés jelleg a központban (forrás: <https://www.erdelyikepek.hu/csikszereda/>)

felépítve (1960–80-as években), ezt a lakótelepi részek nevei is árulkodnak, például Tudor Vladimirescu vagy Spicul negyed. Ezen kívül találhatóak néhány kisvárosi beépítési formára emlékeztető egy - két szintes lakóházak is, amelyek a sétálóutcán, illetve az és vár közötti részekben találhatóak.

A város keleti és nyugati bejáratánál egy nagyobb ipari terület kapott helyet, ahol több gyár, illetve kisvállalkozói üzemek is megtalálhatóak. A város ipari kitettsége főként könnyűipari és élelmiszeripari jellegű, valamint kisebb mértékben feldolgozóipari vállalatokra és szolgáltatásalapú logisztikára épül. A legnagyobbak jelenleg a Hulladékgazdálkodási vállalat, a Heineken sörgyár, faipar, illetve a Tejgyár, ami jelenleg bezárás alatt áll, ami rengeteg munkalehetőség elvesztésével jár. A nyugati ipari zónának nagyban kedvez a vasút közelsége, így egyszerűsíti a szállítást, ellenben a városnak egy esztétikai konfliktust okoznak, hiszen a városba érkezőknek muszáj áthaladniuk ezeken az ipari területen.

A város szerkezetéhez még nagyban hozzájárulnak a zöldfelületi részek, hiszen a város színét, arculatát is javítják és alakítják. A városban több közpark is található, egyik legnagyobb a központhoz közeli Központi park, ahol egy nagyobb faegyüttes, számos szobor található. A gyerekek számára, egy jól felszerelt játszótérrel is rendelkezik, ami mellett egy szabadtéri edzőpark is található. Emellett a Mikó vár előtt található Petőfi Sándor park is jelentőséggel bír a város számára, úgyszintén a Fodor Sándor park, amelynek most készült el a felújítási nyilatkozata. Emellett egyik leghíresebb zöldfelülete a városnak a Csíksomlyói nyereg, amely nem csak szakrális, de sport és kirándulóhely is egyben, mivel télen sípályaként ellenben az év minden napján bejárható sétáló útvonal a város lakóinak.

Végezetül több sportközponti létesítmény is található a város falain belül, több futballpályával is büszkélkedhet a város, egyik a Márton Áron iskolához közeli Futball Club pálya, amihez tartozik egy másik sportpálya, továbbá a Nagymező utca végén található még egy focipálya és egy futópálya is üzemel. Egy másik nagy sportközpontot Szécseny bejáratánál alakítottak ki, amelyet nemrég adtak át a városlakók számára. Itt több sporttevékenységet is kipróbálhatnak a lakosok. A városszerte több kosárpályát is elhelyeztek közhasználatra, javarészt a nagyobb panel telepek között. Végül pedig Csíkszereda számára egy igazán fontos sportközpont a Vákár Lajos műjégpálya, ahol hokizni, korcsolyázni is van lehetőség, emellett több mérkőzést is szerveznek ebben a csarnokban. A jégpálya mellett helyezkedik el a városi uszoda (Csíki Csobbanó), ahol úszómedencéken kívül fitness és gym terem is található.

11. ábra: Csíkszereda szerkezeti felépítése (forrás: saját ábra)

Közlekedés

Csíkszereda elhelyezkedése szempontjából egy zártabb helyen található, hiszen mondhatni körül veszik a Kárpátok, így nehezebb is a megközelítése. Autós megközelítéssel, minden irányból egy hegyen kell átkelni, ami a vezetők számára egy lassabb, nehezebb közlekedést eredményez. A hegyek miatt autópályát sem terveztek ide, és a jövőben sem esett szó ilyen tervezésekről, azonban, ha megfigyeljük az ausztriai pályákat, amik átszelik az Alpokat, alagút fúrásával könnyebb átkelést lehetne biztosítani és biztonságosabb is lenne, mint a jelenlegiek. Ellenben a jelenlegi külső utakon megfelelően meg lehet közelíteni a várost. Úgymond három nagyobb „kapuja” van a városnak, egyik a taplocai, ahol a Gyergyószentmiklós irányából érkező főút halad át, a következő a Zsögödbe érkező főút, amivel Brassó irányába lehet eljutni és a harmadik a város észak-keleti bejárata, ahol 13-as út Csiba felől érkezik, ezen az úton haladva, Székelyudvarhelyre, Marosvásárhelyre, vagy akár Kolozsvárra is el lehet jutni.

Továbbá a város rendelkezik egy kerülő út rendszerrel, amely teherkocsi mentesíti a belterületeket, így is szabályozva a forgalmat. A városon belüli autós útrendszert kellően jól kialakított és járható. Ellenben a központon átívelő Kossuth utca, ahol a legtöbb szolgáltatás

található, nagyon leterhelt a reggeli órákban és délután 4-6 között, illetve a hétvége jelentősebb részében. Felmérések szerint a napi becsült forgalom nagysága 12 000 egységjármű/nap körül mozog. A legforgalmasabb órákban a két irányban 1000 egységjármű körüli forgalom halad el. A forgalomszámlálási adatok alapján megfigyelhető, hogy nyugati irányba, vagyis a városközponti résztől a Hargita utca felé tartó irányba, gyakorlatilag egész nap nagyobb forgalma halad el, mint a városközpont felé. Ezen kívül a központi rész forgalom csillapított, hiszen javarészt egyirányú utcákon lehet megközelíteni, ezzel ügyelve a gyalogos forgalom biztonságára és az ottani lakosok nyugalma. (Csák, 2016)

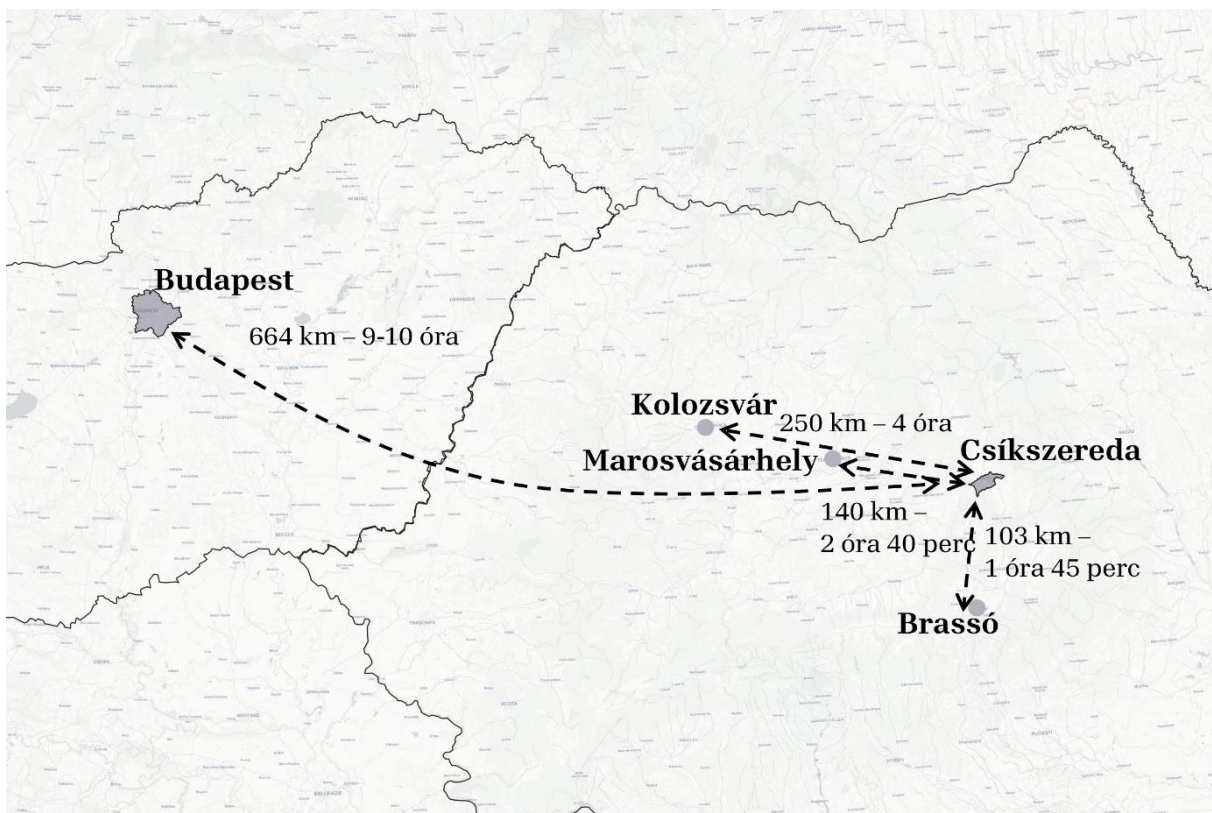
A zsúfolt főutca felhőtlen használatát még a parkolóhiány is megnehezíti (12. ábra). Bár 2024 januárjától bevezették a városban a fizetős parkolást, a helyszűke nem javult. A Kossuth utcán szinte egész nap egymás mellett sorakoznak az autók, hisz az utca mentén található tömbházlakók autói és reggel az odaérkező dolgozók gépjárművei folyamatosan cserélik egymást, így parkolóhelyhez jutni nagy nehézségek árán lehet. Ez a probléma az egész város területén felmerül. További parkolási gondokat okoznak azok a részek, amelyek nem esnek bele a fizetős területek egyikébe se, ezek az utcák lassan járhatatlanok lesznek az ott parkoló autó miatt.

12. ábra: Kossuth Lajos utca, Csíkszereda legforgalmasabb utcája (saját ábra, alaptérkép forrása: <https://demo.f4map.com>)

Aki járt már Csíkszeredában tudhatja, hogy mennyire szép környéken terül el, mintha egy rejtett „kincs” lenne a város. A rejtett jelző, azért is annyira találó, mivel elég nehézkes a megközelítése. Amint már feljebb is említve volt, a várost hegyek veszik körül, ami nagyban megnehezíti az átjárást egyik területről a másikra. Megfigyelhető az utak használata közben, hogy sok időt vesz fel két pont közötti közlekedés, még úgyis, ha távolságban, nincs is olyan messze a célpont (13. ábra). Ennek legfőbb oka az utakra vezethető vissza, hiszen azokon haladva rendszeresen több kanyarral vagy akár emelkedőkkel találkoznak a sofőrök, emellett gyakran előfordul, hogy az utak szűkösége is megnehezíti, illetve lelassítja a közlekedést. Csíkszeredának a varázsához hozzájárul, hogy közelében rengeteg nevezetességet meg lehet látogatni. Gyakori útvonal a Brassó és Csíkszereda közötti, hiszen a brassói repülőtér jelenleg a legközelebbi repülőtér Szeredához. A város és a repülőtér közötti távolság körülbelül 100 km, amely legjobb forgalmi viszonyok mellett is 1 óra 40 perc alatt tehető meg, amely más esetben akár 60-70 perc alatt is teljesíthető lenne. Brassó és Csíkszereda útvonalon található

Tusnádfürdő, illetve Bálványosfürdő, amelyek szintén neves kiránduló és üdülőhelyek, egyik 34 km, a másik 54 km-re található Csíkszeredától. Eljutni a városból ezekre a helyekre több kanyargós és szűk úton lehet eljutni, ezért jelentősen lelassítja az autók sebességét. A másik fontosabb útvonal Marosvásárhely felé tart, hiszen ott található Erdély Nemzetközi repülőtere, amely 160 km-re található Csíkszeredától, ezt legjobb esetben 2 óra 40 perc alatt tudják levezetni a sofőrök. Az út legkritikusabb pontja Csíkszereda és Székelyudvarhely közötti szakasz, hiszen a két várost a Kárpátok egyik vonulata válassza el egymástól, vagyis át kell kelni a Hargita hegyén, amely több helyen szinte 180 fokos kanyarokkal jár. A két város 50 km-re fekszik egymástól, mégis az út kettőjük között egy órába telik. Hargitafürdő a város része, mégis 19 km-re található tőle, és nagyjából fél órás utat jelent autóval. További ismertebb kiránduló hely a Gyimes és környéke, ami mondhatni még eldugottabb helyen található, mint Csíkszereda és a megközelítése ennek a tájnak se a legegyszerűbb, hiszen minimum 50 perces vezetés nagyobb kanyarokon, hágókon és dombokon át.

13. ábra: Csíkszereda és a környező nagyobb városok közötti távolságok időben és km-ben összehasonlítva (forrás: saját ábra)

A város számára nagy problémát okoz megközelíthetőségének hiányosságai, rossz viszonyai. Ebből adódóan gazdasági hátrányok merülhetnek fel, hiszen a rossz közlekedési kapcsolatok miatt a külföldi és belföldi befektetők kevésbé érdeklődnek ez a területet iránt. Emellett a munkásréteg mobilitását is megnehezíti, ez által kevesebben fognak Csíkszeredában munkát keresni. A rossz közlekedési háló a turizmus ellen is dolgozik, mivel,

ha ilyen sok időt vesz igénybe a városba jutás, vagy a környező helyek látogatása, lehet egy idő után a turisták egy elérhetőbb térséget választanak, így kevesebb turisztikai bevételhez jut a város, ami közvetlenül érinti a városban a vendéglátóipart, szállodákat, éttermeket és szolgáltatásokat.

Belterületi tömegközlekedés

A közösségi közlekedés nagyon fontos egy város életében, a lakosok napjait megkönnyítheti, vagy akár meg is nehezítheti jelenléte vagy az esetleges hiánya. A város élhetősége szempontjából meghatározó ennek megvizsgálása. Csíkszereda méretéből adódóan kevesebb tömegközlekedési eszközzel rendelkezik, mint a nagyobb városok. A lakók mindennapjait autóbusz járatok segítik, amelyek a belterületeken, illetve a városon kívül is szállítanak utasokat. A településen belül 8 autóbuszjárat közlekedik, ezeket színekkel ellátva különböztetik meg. Az első a piros vonal, amely a buszpályaudvar és Zsögöd Natúr lakóparkja között visz utasokat, továbbá reggel 6:50-től 19:04-ig közlekedik. Ez a járat nagyobb részt lefedi, ha valaki a város déli, dél-keleti felébe szeretne eljutni, ellenben reggel két járat indul egy óra eltolódással, majd csak délután, közel kettőkor újra indulva szintén óránként jár a busz. Második útvonala a városnak a sárga vonal, amely szintén a buszpályaudvarról indulva, Zsögödfürdőig vezet, bejárva egyúttal a központi részeket is, óránként megismételve ezt a kört. Következő buszjárat a zöld vonal, amely a buszpályaudvartól Csobotfalváig szállítja utasait, Somlyón keresztül, visszafele érintve a Nagymező utcát is, majd Taplocán keresztül ér be a központba, majd vissza az állomásra. A zöld vonal reggel hattól este kilencig, óránként viszi a lakosokat. A lila vonalon a vonatállomásra érkező iskolások juthatnak el könnyen a Márton Áron Főgimnáziumba, majd a busz tovább halad a Somlyói forrásig majd vissza. Azonban ez a járat nem jár olyan sűrűn, mint a többi járat, csak két óránként, 6:45-től 19:30-ig. A kék vonal az állomás és Fitód között közlekedik hajnal 6-tól 20:30-ig. Az említett útvonal bejárja a Tudor negyed egyes pontjait is, ami nagy segítséget tud nyújtani a domb megmászásában. A barna vonal egyenesen Csibába viszi utasait, ellenben javarészt két óránként közlekedik 6:20-tól 18:45-ig. A fekete vonal hasonló úton halad, mint a barna, de Csiba után a következő megállója Hargitafürdő. Ezt a járatot szokták „síbusznak” nevezni a helyiek, mivel télen egészen a hargitai sípályáig el lehet menni vele Csíkszeredából. Ellenben csak kétszer indul ez a busz reggel 6:20kor és 15:20, szombatokként még 9:00-kor is indul egy járat Hargitára. Utolsó helyi busz a késő esti járat, ahol egyetlen jármű indul 22:40-kor és bejárja nagyjából az egész várost, először érinti Csibát, majd visszafele Zsögöd felé veszi az irányt, majd elmegy

egészen Fitódig, onnan visszajövet, elhaladva Márton Áron iskola mellett kikanyarodik Somlyóra, a kegytemplomig, majd végezetül Taplocán keresztül visszaér az állomásra és ott zárja a kört (INT-07).

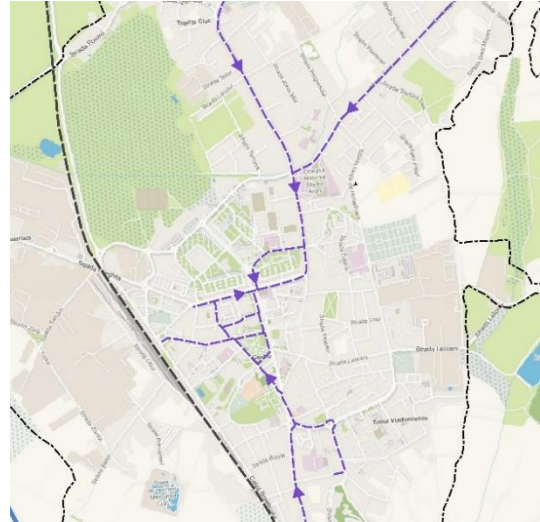

14. ábra: Csíkszereda buszok általi lefedettsége (forrás: saját ábra)

Ezek alapján elmondható, hogy a városban kialakított buszjáratok rendszer elég jól lefedi a város területét. Igaz nem jár mindegyik busz minden órában, ellenben lehet, nincs is rá szükség, hiszen jelenleg nincsenek leterhelve a buszok, kevés lakos dönt a buszhasználat mellett. A városban végzett kutatás szerint, a kérdőívre válaszolók 61%-a egyáltalán nem használja a városi buszjáratokat, és csak 11%, aki rendszeres utas. Emellett válaszadók 24%-a, aki ritkábban, mint havonta közlekedik busszal, a maradék 15 % pedig havonta, hetente egyszer vagy kétszer használja a városi tömegközlekedést (Csák, 2016).

A város egyes részein fellelhetőek kerékpárutak, például Taploca végétől, illetve a Csíksomlyói templomtól is el lehet jutni kerékpárral a város központibb részeire. Ellenben a város legtöbb pontján nem lettek kialakítva bicikli utak, ezért legtöbb kerékpáros a gyalogos járdákon halad, ami több konfliktusos helyzetet szül. Ez a jelenség nagyon jól megfigyelhető a Tudor negyedben, ahol rengeteg ottlakó közlekedik nap mint nap, a kerékpárosok kénytelenek vagy a gépjármű sávon, vagy a gyalogos sávon haladni. A mellékelt térképen (15. ábra) jól látható, hogy egyes részeken felbukkan a kerékpárút eleje, és egy szakasz után

pedig hirtelen abba marad. Javarészt a belvárosi részekhez vezetnek elkülönített bicikli sávok, a város kerülő utcáin, útjain egyáltalán nem lettek kialakítva. A hiányos kerékpárutak miatt kevesen választják ezt a közlekedési eszközt az autó helyett, emiatt is alakulnak ki a nagy fogalmi dugók a város jelentősebb utcáin, ennek javításában egy egységes kerékpárút rendszer kialakítása sokat segítené. Egy projekt keretein

15. ábra: Kijelölt kerékpársávok a városon belül
(forrás: saját ábra)

belül, a város több közösségi kerékpárt is vásárolt, amelyek beüzemeltetését 2024 nyarára tervezték, azonban a program indulása egyre csak csúszik (INT-08). Ellenben, ha egyszer ténylegesen lehetne majd használni a bicikliket, sokat segítené a város fenntarthatóságának javításában, illetve közösség formáló szerepe is lenne. A bringák használatához azonban több kerékpárútra lesz szükség.

Kültéri tömegközlekedés

A városból távolsági autóbuszok is indulnak, egyik állomása épp Csíkszereda buszmegállója, így több buszforgalom is megfigyelhető a városhatárain belül. Több irányba is indulnak távolsági autóbuszok a csíkszeredai buszállomásról, lehetséges úticélok között található például Székelyudvarhely, Sepsiszentgyörgy, Marosvásárhely, Kolozsvár, illetve van egy közvetlen járat Budapestre is.

Továbbá a városban található vonatállomás, ami hosszabb távú megoldásokat kínál az országban való utazásra, vagy esetlegesen Budapestre. A jelenlegi vasút használat nagyon sok időt vesz igénybe, és a vonatokat minősége sem a legkiemelkedőbb. A lassú vonatjáratok végett az emberek inkább autóval közelítik meg célpontjaikat, hiszen például a leginkább utazott Csíkszereda és Kolozsvár közötti rész 200 km autóval 4-5 óra alatt lehet megtenni, de az emberek inkább ezt a lehetőséget választják, mivel a vonatút általánosan 6 órát vesz igénybe. Emellett minden irányba nem is lehet vonattal közlekedni, hiszen a vonat nem képes a Hargita-hegységen keresztül menni, ezért kerülő úttal közelíti meg Székelyudvarhelyet vagy Marosvásárhelyet. Ennek köszönhetően a rossz útviszonyok ellenére is inkább az autót vagy a buszt választják az emberek közlekedési eszközül.

Zöldinfrastruktúra

Egy város élhetőségén sokat alakít zöldfelületeinek aránya. Csíkszereda fekvésének köszönhetően nagy előnyben részesül, hiszen rengeteg erdős terület veszi körül. Ezentúl, mint minden városban, itt is nagyon fontos szempont az életminőség növelése, így nagy hangsúlyt kap a fenntarthatóság is. Ezért egyre nagyobb szerepet kapnak a város belterületein a zöldfelületi fejlesztések, rekreációs területek kiépítése.

Táji adottságok

Csíkszereda Hargita megye déli részén található, természeti kincsek tekintetében, nagyon jó területen helyezkedik el. A város a Keleti-Kárpátok vonulatának egy középponti részén fekszik, ezért természeti környezete rendkívüli és változatos. Ezen kívül a Csíki- havasok veszik körbe a várost, ezzel megalkotva a Csíki- medencét (16.

16. ábra: Csíki-havasok és a medence (forrás: <https://www.facebook.com/csodahelyek.hu>, Pohankovics Ágnes fotója)

ábra). A havasok és a Csíki- medence egyúttal a natura 2000 természetvédelemi területeibe is belesznek.

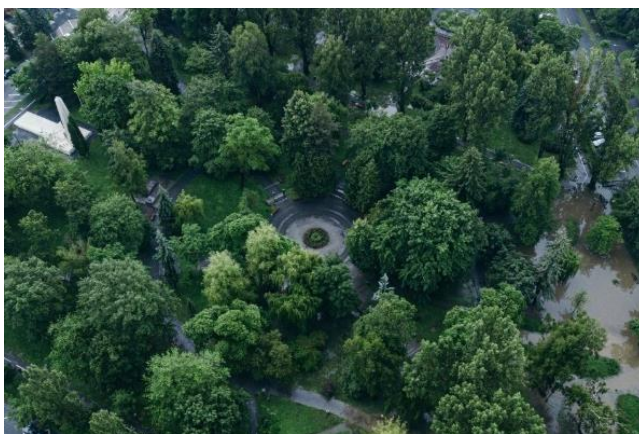
A város keleti határán fekszik a Nagysomlyó- hegye, amely jelentős része a város identitásának, hiszen ennek a lábánál szokták megrendezni a Somlyói búcsút, minden évben Pünkösdkor. Csíkszereda természeti egységeihez még jellegzetesen hozzátartozik a Hargita-hegység, amely vulkanikus kőzetekből épül fel. Ezek a helyek nemcsak a helyiek, de turisták számára is jelentős kiránduló, illetve túrautakat rejtenek. A hegyek sűrű erdőkkel borítottak, javarészt fenyőerdők övezik a várost, mivel a lombhullató fák fokozatosan kiszorultak a medence peremvidékéről is, azonban a Somlyó-hegy kivételt képez, hiszen a hegyet főként bükk- és vegyes erdő borítja.

A várost átszeli az Olt folyó, amely itt a város körül még csak egy kisebb patakként folydogál és majd később dagad folyóvá. Az Olt és kisebb mellékfolyói a környező földeket termékennyé teszik és hozzájárulnak a mezőgazdasági tevékenységekhez (Csák, 2016). Csíkszereda táji adottságai nemcsak gazdasági szempontból előnyösek, hanem identitásformáló erővel is bírnak. A környező hegyek és a természet közelsége mély hatással

van a helyiek kultúrájára és hagyományaira. Összességében Csíkszereda táji adottságai nemcsak különlegessé, hanem élhetővé is teszik ezt a várost.

Városon belüli zöldfelületek

A városban több zöldfelületi rész is található, de általánosságban különböző részein a városnak. A belvárosi részen helyezkedik el a város központi parkja (17. ábra), amely megközelítőleg 30 hektáros területet foglal el. Szerencsés elhelyezkedésének köszönhetően gyakori a látogatottsága is. A parkban játszótér, szabadtéri fitness park, skateboard pálya, illetve rengetek bebarangolható út található, amelyeket több pad is kísér. Több száz éves fák között akár piknikezni meg kutyát sétáltatni is lehet. Minden évszakban fontos szerepet tölt be a városiak számára, több esemény helyszínéül is szolgál, itt rendezik a Csíkszeredai városnapok „krumplitokány” főző versenyét, illetve több zenés fesztivált is rendeztek már a parkhatárain belül. Télen pedig a park közepén állítják fel a város karácsonyfáját és adventi koszorúját is, hogy minden arra járó megcsodálhassa.

17. ábra: A város központi parkja (forrás: <https://szekelyhon.ro/aktualis/az-elarasztott-kozponti-park-n-felulnezetbol>, Pohankovics Ágnes fotója)

A központi parkon kívül több kisebb zöldfelületi rész is található a városban, így a nagyparkhoz közel, a Vákár Lajos mújégpálya mögött elhelyezkedő Kicsierdő, ami több emléktáblát, kopjafát őriz, a csíkszeredai elesett katonák emlékére. Tovább haladva, a közelében található a Mikó vár várkertje, ami jelenleg nincs használat alatt, ezért el van zárva a látogatók elől, ellenben a vár előtt egy kisebb park létesült, ahol a gyerekek számára egy nagyobb játszótér van kialakítva, szökőkút meg nagy gyepes rész pihenés gyanánt. A város még egy ismertebb parkja a Pionír park, amely nagyon szép fa, illetve cserje állománnyal rendelkezik, azonban a park nincs megfelelő fenntartva, ezért elég elhanyagolt, elavult állapotban van. Ugyanakkor a park felújítása hamarosan kezdetét veszi, hiszen már az Önkormányzat bejelentette és publikált néhány előképet a park jövőbeli átalakításának terveiről. (INT-09) Emellett a városban több temető is fellelhető, a Tudor negyedben kettő is található, a Régi temető és az Új Katolikus temető, továbbá van egy kisebb temető a Kossuth Lajos utca végén, illetve a csíktaplocai templomhoz is tartozik egy nagyobb temetői rész.

Csíkszereda határában folyik az Olt folyó, azonban a város ennek a természeti erőforrásnak előnyeit figyelmen kívül hagyja és kihasználatlan marad, amivel jelentős lehetőséget hagy ki, mind gazdasági, turisztikai, ökológiai és közösségi szempontból. Hiszen egy zöldövezeti és rekreációs megoldással akár a turizmusnövelést is segítené a város számára.

Csíkszeredának sok lehetősége van a zöldterületek fejlesztésében, különösen a környező erdők és a folyópart miatt. A belvárosban és a lakónegyedekben lévő parkokat és zöld részeket még jobban ki lehetne használni, például úgy, hogy összekapcsolják őket. Ha jól megtervezik ezeket a zöldterületeket, az javítja az emberek életminőségét, segít alkalmazkodni az éghajlatváltozáshoz, és hozzájárul a város fenntartható fejlődéséhez.

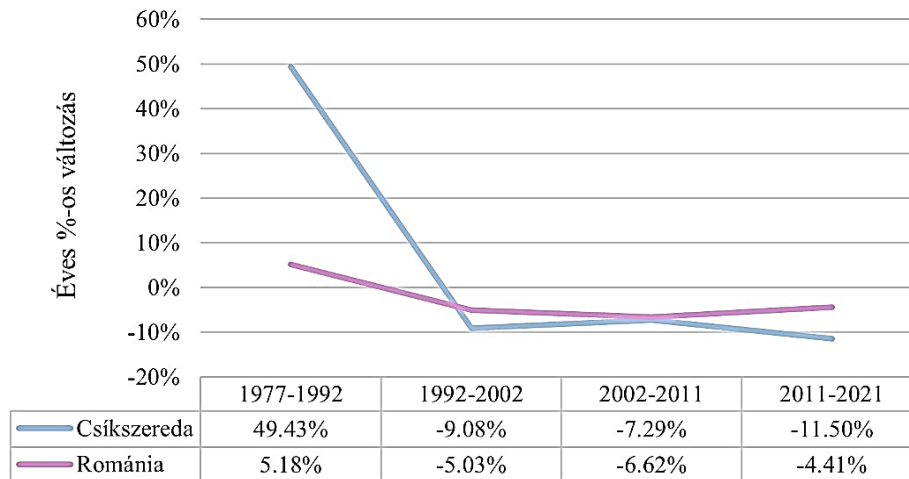
Jólét vizsgálata

Ez a fejezet specifikusan az emberekre fókuszál, az ők szempontjukból vizsgálja a várost. A „jólét” a város gazdasági erejét és annak társadalomra gyakorolt hatását vizsgálja, emellett milyen lehetőségeket teremt a lakók számára. Több részből épül fel ez a fejezet, például a munkahelyek, egészségügy vizsgálata, a város népességének összetétele, változása, illetve a fontosabb oktatási intézményeinek bemutatása, ezek mind a társadalom jólétét igyekeznek biztosítani.

Demográfiai összetétele

Csíkszereda mindig is egy magyar lakta település volt, ez változott miután Románia része lett, de nem olyan nagy mértékben. Még mindig az egyik legnagyobb arányú magyar lakta város. Ez legfőképp az etnikai összetételén látszik, hiszen a 2021-es népszámlálási adatok alapján 72,13% (24873) magyar nemzetiségű lakos, 15,38% (5305) román és közel 1% más etnikumok találhatóak a városban, amelyek közé roma, német, szerb nemzetiségek tartoznak. Teljes népessége 34 484 fő, amely az évek során csökkent, hiszen 2011-ben még 38 966, 2002-ben pedig 42 029 fő volt, míg 1992-ben 46 228 fővel, míg 1977-ben 30 936 lakossal rendelkezett a város (INT-04). A hirtelen népességnövekedését a megyeszékhelyé választásának köszönheti, hisz ez egy nagyobb betelepítéssel járt, illetve gazdaságilag is megrohanták az egyes iparágak, mint például a faipar, a könnyűipar és a gépgyártó ipar.

Népesség változás

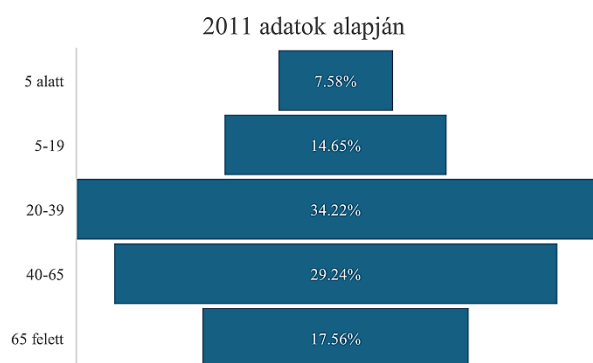
18. ábra: 1977-2021 közötti népességváltozás Csíkszeredára és az egész országra nézve (adatok forrása: <https://insse.ro/cms/>)

A mellékelt ábra (18. ábra) egész Románia és Csíkszereda népességének éves %-os változását mutatja, amelyen keresztül nagyszerűen megfigyelhető, hogy Csíkszeredában nagyobb változások mennek végbe a lakosság szempontjából, mint az országban. A város népessége drasztikusan csökken és nagyobb viszonylatban, mint Románia összességében.

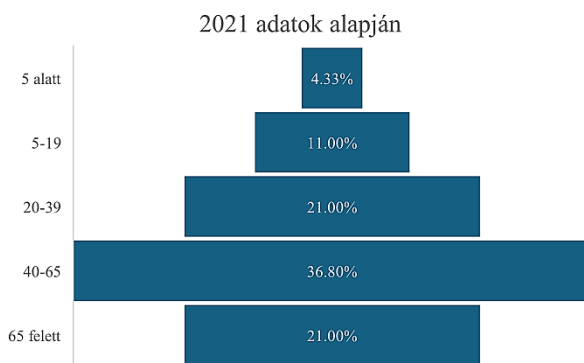
A nemek arányát nézve, a férfiaké megnövekedett a nők arányával szemben. A 2021-es adatok szerint 50,8% nő és 49,2% férfi, míg 2011-ben 51,8 nőt és 48,2 férfit jegyeztek fel. (Biró, 2022) A korcsoportok arányának alakulása alapján egyértelműen látszik, hogy Csíkszereda lakossága még fiatalnak mondható, de folyamatosan öregszik. Az idősebb korosztály száma jelentősen nőtt: a 40–64 évesek aránya 29,24%-ról 36,8%-ra emelkedett, míg a 65 év felettek aránya 17,65%-ról 21%-ra ugrott. Ezzel szemben a fiatalabb korcsoportok aránya drasztikusan csökkent: a 20–40 éveseké 34,22%-ról 21%-ra, az 5–19 éveseké pedig 14,56%-ról mindössze 11%-ra esett vissza. A legfiatalabbak, az 5 év alattiak aránya szintén csökkent, 7,58%-ról 4,33%-ra. (INT-05, INT-06) Ez egyértelműen azt jelzi, hogy a fiatal népesség fogy, ami hosszabb távon a teljes lakosság csökkenéséhez vezethet, és a gazdaságot is negatívan érintheti, hiszen néhány év múlva ezekből a korcsoportokból fognak hiányozni a potenciális vállalkozók és aktív munkavállalók.

A mellékelt ábrákon (19-20. ábra) Csíkszereda demográfiai összetételének egy évtizedes változását vezethetjük végig, korcsoportokra bontva. Amit elsőre észrevehetünk, hogy szinte mindegyik korcsoportban csökkenés ment végbe, kivéve a 40-65 éves kor közöttieket, ahol feltűnő növekedést ért el a város. Mondhatni 10 év alatt mintha minden csoport egyet „ugrott” a következő stádiumba, ellenben sokkal kevesebb a fiatalal kezdődik 2021-ben a sor és sokkal több időskorúval záródik a korfa. Ez is bizonyítja, hogy a városban

egyre kevesebb a fiatal, aki ott születik vagy ott nő fel, mivel az előző generációkból sokkal elköltöztek, kivándoroltak. A város az elöregedés útjára lépett, az időseket, ezek az adatok alapján, lassan nem marad, aki elláthatná.

19. ábra: 2011-es adatokra alapuló korfa (adatok forrása: <https://www.city-facts.com/miercurea-ciuc-miercurea-ciuc/population>)

20. ábra: 2021-es adatokra alapuló korfa (forrása: <https://www.city-facts.com/miercurea-ciuc-miercurea-ciuc/population>)

Ahhoz, hogy Csíkszereda fejlődése fenntartható legyen, mindenképpen szükség van a jelenlegi problémák, például a népességfogyás, az elvándorlás és az elöregedés kezelésére. Fontos lenne növelni a város vonzerejét, hogy a fiatalokat a városban tartsák, illetve visszahozni őket, ugyanakkor az idősebb generációkról sem szabad megfeledkezni. Számukra elengedhetetlen a szociális ellátórendszerek fejlesztése, vagyis az idősek támogatására és gondozására szolgáló intézmények és szolgáltatások létesítése. Emellett kiemelt figyelmet kell fordítani a környező településekkel való hatékonyabb együttműködésre.

Oktatás

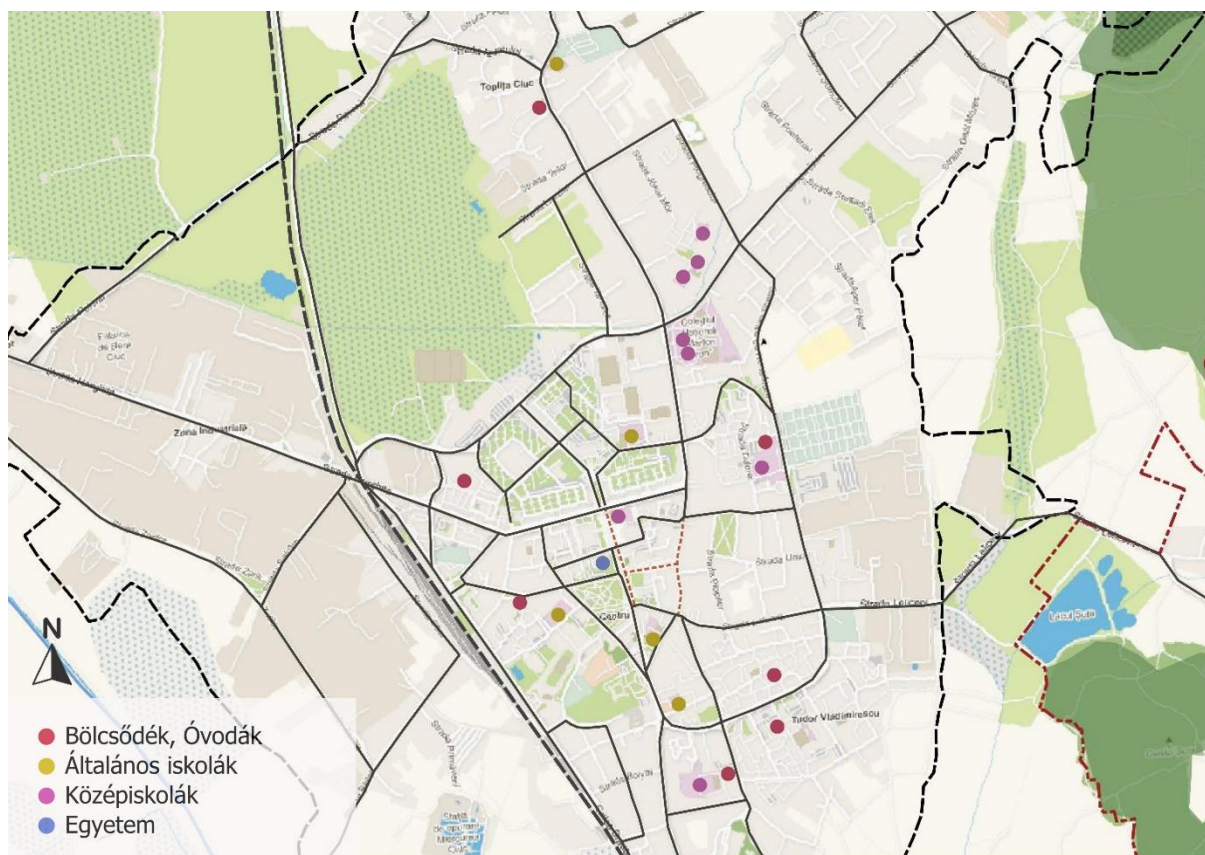
Csíkszeredát oktatás szinten elég telítettnek lehet nevezni, hiszen alapfokú, középfokú, felsőfokú intézmények is találhatóak a városban. Továbbá több óvoda, illetve egy bölcsőde is segíti a gyermeknevelést a településen.

Csíkszeredában egyetlen épület van, ami kizárólag bölcsődéként funkcionál, azonban a legújabb óvoda, az Angyalkert, óvodásokat és bölcsődéseket is oktat. Az Angyalkert 180 gyerek befogadására is alkalmas. Ezenkívül még 8 óvoda, napközi közül választhatnak a szülők, ha oktatásra szeretnék beírni gyereküket. Az óvodák elhelyezkedése lehetővé teszi a város központjában lakók kényelmes eljutását. A város külrészein is találunk néhány óvodát, amelyeket a kertvárosi részek lakói is könnyen elérnek, ilyenek például a Csíktaplocán található óvoda, amely kisebb befogadó képességű, hiszen a régi községházában van berendezve számára egy-két terem. Továbbá Csíksomlyón is volt lehetőség kisgyerek oktatására, ellenben a jelenlegi állás szerint már megszűnt, viszont található egy városhoz tartozó Waldorf óvoda Csobotfalván, amelyben különleges odafigyelést szentelnek az oktatók

a gyerekeknek. Emellett még Csiba is rendelkezik óvodai oktatással, ami egy épületben üzemel az elemi iskolával is.

Jelen állás szerint a Csíkszeredához tartozó Hargita-fürdő, Zsögödfürdő és Szécseny nem rendelkezik működő óvodával. Ezáltal a gyerekeket szüleik naponta 5-15 kilométert kell szállítaniuk.

Csíkszeredában több fajta iskola megtalálható (21. ábra), elemi, általános és középiskolai szint is. Ezek mellett több szaklíceum is jelentős szerepet tölt be a városban. 1-4 osztállyal rendelkező iskolák általánosságban a város külső, hozzákapcsolt részeiben működnek, ilyenek közé tartozik például a Csobotfalvi Elemi Iskola, Erdőalji Elemi Iskola. Ellenben, ha az itt tanult gyerekek tovább szeretnének tanulni, már be kell ingáznuk Csíkszereda belterületében található általános iskolákba. Leghíresebbek ezek közül a Petőfi Sándor Általános Iskola, Nagy Imre Általános Iskola, József Attila Általános Iskola, Xántus János Általános Iskola Csíkzsögödben található Zsögödi Általános Iskola. Fontos megemlíteni a román gyerekek számára fenntartott általános iskolát, a LiviuRebreanu-t (Biró, 2022).

21. ábra: Csíkszereda iskoláinak elhelyezkedése (forrás: saját ábra)

Emellett a városban található egy művészeti líceum, ahol a gyerekek már első osztálytól fogva egy választott művészeti ág, képző művészet vagy egy zenei ág közül választhatnak.

Ebben az iskolában nagyon fontos hangsúlyt kap a művészet, ezért is sok virtuóz, vagy akár festő, rajzművész kerül ki köreiből. Emellett több gimnázium is található a városban, többek között szakgimnáziumokba is jelentkezhetnek a diákok. Elsőként megemlíteném a Márton Áron Főgimnáziumot, amelyen belül öt szakra jelentkezhetnek a tanulók, ezek a következők: matematika-informatika, matematika-informatika-angol intenzív, természettudományok, társadalomtudományok és filológia szak. Ebben az épületben egy másik iskola is tartózkodik a “Segítő Mária” Római Katolikus Teológiai Gimnázium, ahol 5-8 és 9-12 osztályos diákok is tanulnak. A gimnázium részében természettudományok, társadalomtudományok és teológia között lehet választani. Ugyanakkor jelentősek a szakiskolái is a városnak, amelyek között megtalálható a v. „Venczel József” Szakközépiskola, „Joannes Kájoni” Szakközépiskola, „Kós Károly” Szakközépiskola, „Székely Károly” Szakközépiskola. Emellett még egy erős elméleti iskola az “Octavian Goga” gimnázium, ami a román diákok számára biztosít oktatást. Ezek mellett számos poszt líceumokkal rendelkezik a város, ahol azok a fiatalok, aki nem egyetemen akarják folytatni tanulmányaikat, beletanulhatnak valamilyen szakmába.

Felső oktatást is nyújt a város, hiszen itt található a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem csíkszeredai kara (22. ábra), ahol alap és mesterszakok is rendelkezésre állnak. Több szak közül is választhatnak a fiatalok, egészen a humán erőforrásoktól, a génebbészetén át, a marketingig több szak is megtalálható.

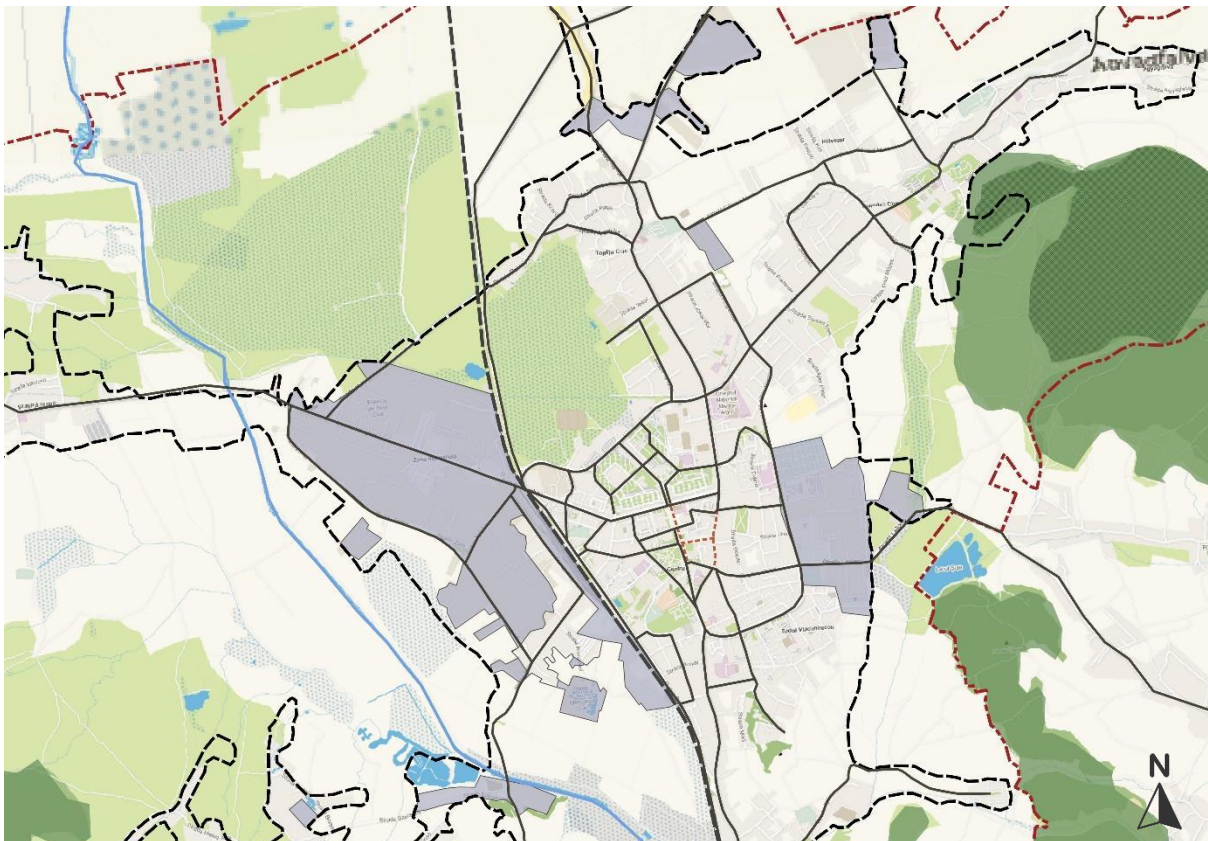
22. ábra: Sapientia egyetem (forrás: <https://csik.sapientia.ro/hu/hirek>)

Munkalehetőségek

Mivel Csíkszereda, Hargita megye székhelye, egy nagyobb munkalehetőségi skálát nyújt a lakosságnak, ezért is a térségben egy jelentős központnak számít. A megfigyelések alapján, a munkaerőpiacot főként a közigazgatás, oktatás, könnyűipar és szolgáltatások határozzák meg. A város méretéhez képest, próbál több foglalkoztatási lehetőségeket kínálni az emberek számára, ellenben itt a fizetések az országos átlagnál alacsonyabbak.

A közigazgatás és közszolgáltatási csoporton belül több egység is megtalálható. El lehet helyezkedni a megyei hivataloknál, önkormányzatnál, egészségügyi és szociális intézményeknél. Ezek a szektorok elég szétszórtnak találhatók meg a városban, ellenben jellemzően az irodai építmények a fő utca mentén helyezkednek el a lakótömbökben, így a

központban élő lakosok könnyen és gyorsan eléri a munkahelyeket. Ezzel szemben a kórház a város külső részére lett felépítve, kissé távolabb a központi részekről. A város egészségügyi ellátása egyetlen kórházra hárul, emiatt nem kapnak sokszor a betegek elegendő figyelmet vagy megfelelő mennyiségű ellátást, ez abból is látható, hogy többen más városban keresnek orvosi ellátást (Biró, 2022). Továbbá jelentős munkalehetőséget az oktatási intézmények nyújtanak, hiszen az előbb feltártak alapján látható, hogy bölcsődétől felsőoktatásig minden intézményi forma jelen van a városban. Ezenkívül a már említett ipari részek is jelentős számú munkavállalót képesek befogadni, ezek lehetnek könnyűipari cégek, mint például az élelmiszeripari létesítmények (tejgyár, húsfeldolgozás, sörgyártás), varrodák, emellett az ipari park a város nyugati részén kisebb gyártócégekkel is rendelkezik. Végül meg ott vannak természetesen, a szolgáltató és kereskedelmi egységek, amelyek széleskörű lehetőségek az eladók, pincérek, ügyfélszolgálatotok számára (23. ábra).

23. ábra: Csíkszereda ipar területeit ábrázoló térkép (forrás: saját ábra)

A város ellenben több kihívással is találkozik ennek kapcsán, hiszen a jelenlegi fiatalok nagyszámban vándorolnak el, folyamatosan csökkentve a lakosságot. Az elköltözések okai javarészt a jobb fizetésű nagyvárosi vagy külföldi állások keresése. A felmérések szerint Csíkszereda lakosságának 22% költözik el a városból (Biró, 2022), akik főbb része külföldi álláskereső miatt. Az elvándorlás egyik jelentős oka az alacsony fizetések, az ország más

pontjához képest. Hatalmas hátránya a városnak, hogy munkalehetőségei korlátoltak, ez kihat a fiatalok fejlődési lehetőségeire. Láthatóan egyre nagyobb gondot jelent egy frissen végzett egyetemistának állást találni a városban. Rengeteg munka forma nem található meg a városban, például az IT-t, gazdaságtant, tájépítészetet végzett tanulók számára szinte semmilyen elhelyezhetőség nem kerül a városon belül. Ez legfőképp azt eredményezi, hogy a fiatalok lassan más városokban, országban keresnek megélhetési lehetőségeket, ezért kevesebben költöznek vissza a városba egyetem után.

Pezsgés vizsgálat

A város „pezsgésének” vizsgálata azért kiemelkedően fontos, mivel ebből érthetjük meg mért is olyan vonzó az az adott város. A már eddig említettek alapján is érezhető volt Csíkszereda mindennapjaiba mennyire megfigyelhető a kultúra, turisztika. Az alábbiakban megvizsgálom mi ad színt, dinamikusságot a városnak, hiszen a pezsgés tükrözi, mennyire élhető, vonzó és használható egy város.

Kulturális központ

Csíkszereda a Székelyföld egyik kiemelkedő kulturális központja, intézményei és program lehetőségei a városkörnyéket, illetve akár a megyén belüli településeket is kiszolgálják. A kulturális életben önkormányzati és civil szervezetek, valamint a Magyar Köztársaság Csíkszeredai Főkonzulátusa is részt vesz. A különböző programok jól végig kísérhetőek és kihirdetettek a város által nyomtatott havi folyóiratban, az Origóban. A kultúrafogyasztás 2008 után csökkenő tendenciát mutatott, ellenben megfigyelhető volt, hogy 2015-ben emelkedett, majd 2017-ben jelentősen nőtt, mielőtt újra csökkenni kezdett. Ám 2020 után egyre több programmal állt elő a város, javarészt nyáron pezsdül fel az élet, de meglehetősen sok program megtalálható a téli időszakokban is.

Csíkszeredában mindig nagyon domináns volt a vallás-történeti múlt, ezért, ha a város kulturális hátterét nézzük, sokat köszönhet az egykor szomszédos, ma már közigazgatási határán belül elhelyezkedő Csíksomlyónak, hiszen az itt található

24. ábra: 2025-ös pünkösdi búcsú (forrás: saját fotó)

Csíksomlyói kegytemplom és a minden évben megrendezendő Csíksomlyói pünkösdi búcsú (24. ábra), mind ide köthető. Mindkét helyszín jelentős keresztény zarándokhely. A templomot naponta több százan látogatják, főként, hogy a templomban található felbecsülhetetlen Szűz Mária kegyszobra elé járulhassanak. Emellett nagy hírnevet hozott a városnak, a minden évben megszervezett pünkösdi búcsú is, amit egészen 1990-től megtartanak. Általánosságban 250000-300000 résztvevője van az eseménynek, hiszen talán a magyarság egyik legnagyobb zarándoklati helyéről van szó, így a világ minden tájáról érkeznek magyarok és természetesen más keresztény nemzetiségűek is (INT-11).

Továbbá Csíkszereda egy másik kiemelkedő kulturális intézménye a Csíki Székely Múzeum (25. ábra), amely nemcsak különféle kiállítótermeivel várja a látogatókat, hanem többféle programot is szerveznek a múzeum udvarán. A múzeum a látogatókat, hétfő kivételével minden nap nyitott kapukkal várja, akiknek lehetőségük van az állandó,

25. ábra: Mikó-vár (forrás: saját fotó)

illetve időszakos kiállítások között választani. Ezen kívül itt szokott rendezésre kerülni a város Jazz fesztiválja, ami egy héten át tartó zenés előadásokat biztosít a nézőközönségnek. A múzeum a régi Mikó várban található, ami azóta felújítva várja a vendégeket. A váron belül lehetőség van megtapasztalni, megismerni az akkori életstílust. A vár hátsó kertjében pedig parasztházak találhatóak, amelyek a régi székely életmódot mutatják be.

Emellett jelentős közösségi központ a város életében a színház és az előtte található tér is. A színház 1992-ben jött létre, azóta szórakoztatja mind magyar, mind román nézőit. Minden évben megújuló programrenddel készülnek a színészek, de ezen kívül több eseményt is szoktak itt rendezni, mint például színház fesztiválokat, zenés rendezvényeket. Emellett a színház egyik részében található a Kulissza kávéház, amely a fiatalok számára nagyon fontos találkozási hely javarészt nyáron, mivel csak terasszal rendelkezik, így több asztal elhelyezésével oldják meg a vendég fogadást.

Továbbá a város rendelkezik egy kulturális programokért felelős központtal is, a Szakszervezetek Művelődési házával, ahol minden héten újabb és újabb program lehetőségek várják a lakókat. Az épület a város főterén található, ahol lakosok nap mint nap rendszeresen megfordulnak. Ezzel szemben, a tér másik felén a Hargita megyei Prefektus épülete található, ami több száz ember munkahelyeként szolgál, emellett galéria is található az épületben.

Továbbá ez a terület, nevezhető a város központjának, nagyon telített szolgáltatók szempontjából is, hiszen több textil üzlet, élelmiszer, piachelység is megtalálható 500 m körzetében. Emellett több kávézó, étterem is megközelíthető erről a térről. Másik jelentősebb közösségi tér a város sétáló utcája, a Petőfi Sándor utca, ahol szintén több étterem, kávézó is megtalálható, illetve középen helyezkedik el a régi bevásárló központ, ahol ruha-, elektronika-, élelmiszerüzletek, drogériák, könyvesboltok is fellelhetők. Ugyanakkor, a bevásárlóközponttal szemben található a városi mozi, aminek már több helye is volt a településen, de végül itt találta meg jelenlegi, bizonyára végleges helyét. A sétáló utca, mindig nagy szerepet töltött be a város életében, bár a 1910-es években még Rákóczi utcaként nevezték.

Bár a háború alatt teljesen átépítésen esett át, illetve később majd megkapta a Petőfi Sándor utca nevet. A 80-as évekre már a jelenlegihez hasonló képet ért el, felismerhetőek ma is az akkori épületek többsége, bár azóta legtöbbje már új funkciót kapott. 40-50 évvel ez előtt még az autóhasználat engedélyezett volt a területén, ma már teljesen ki vannak zárva a gépjárművek, kizárólag csak gyalogos forgalom megengedett az utcában.

26. ábra: Csíkszereda központjában található kulturális intézmények (forrás: saját ábra)

Amint a fentiekben is látható, a város erős kulturális központtal rendelkezik, amelyek több program lehetőséggel is várják a lakosokat. Ellenben ezek az intézmények főként a felnőtt, idősebb generációt szólítják meg. A fiatalok számára nem nyújt elég lehetőséget a

központ, nincs elég találkozási hely számukra kialakítva, ahol ismerkedhetnek vagy akár szórakozhatnak. Bár található egy-két kávézó, amelyek népszerűbbek a fiatalok körében, ellenben nincsenek elegendő számban. Kikapcsolódási helyek hiányában, a fiatalabb generáció más városokban kezd keresgélni, ezáltal nagyobb az esély, hogy későbbiekben elköltöznek, máshol alapítanak családot. A város egyik gyengeségi forrása, hogy nincs elég olyan hely, amely megragadná a fiatal korosztályt, vagy helyben tartaná. Ez a későbbiekben, az elöregedéshez vezetheti a várost.

Sport

Csíkszereda sport szempontjából igen aktív és elmondható, hogy az egyik meghatározó identitáseleme, hiszen több sportágban jelentős múltja és jelene van. Csíkszereda egyik, ha nem a legjelentősebb, sportcsapara a Sportklub Csíkszereda (HSC Csíkszereda), a város jégkorong egylete, amely az évek alatt több díjat is hozott a városnak. A jégkorongnak a városban több mint 90 éves hagyománya van, emellett a jelenlegi a csapata még most is az Erdélyi Liga, majd a Román Nemzeti Liga és a Magyar Erste Liga meghatározó résztvevője. A Vákár Lajos műjégpálya a város jég sport-központja, amely több nemzetközi mérkőzés helyszínéül is szolgál. Nevét egy helyi hoki-legendáról, Vákár Lajosról kapta. Csíkszeredában a jégkorong egy identitásépítő tényező, családok, fiatalok és idősek rendszeresen látogatják a meccseket, és szurkolnak a hazai játékosoknak.

27. ábra: Csíkszereda jégkorong csapata
(forrás: saját fotó)

28. ábra: Csíkszereda FK csapata (forrás: saját)

A hokicsapat mellett, még a város futballcsapata bír nagyobb jelentőséggel. Az FK Csíkszereda, a város labdarúgó klubja, az utóbbi években a román másodosztályban (Liga II) szerepelt, viszont az egyre jobb eredmények elérésével az élvonalba jutás a céljuk. A fociklub jelentős magyar támogatással, valamint akadémiai háttérrel működik (Magyar Labdarúgó Szövetség),

ellenben rendelkezik saját stadionnal és edzőközponttal, amelyeket folyamatosan fejlesztenek és bővítenek. Emellett folyamatos kapcsolatban áll a Puskás Akadémiával, így a fiataloknak esélye van részt venni több képzési, illetve csere programban.

Fontos megemlíteni a városi téli sportolási lehetőségeket, hiszen természeti adottságai miatt a város szélén található a somlyói sípálya, ahol síelni, snowboardozni vagy akár szánkózni is megfelelően lehet. A hegy lábánál kiépítettek egy mű sípályát, amely bébi pályaként szolgál, ahol teljesen kezdő síelők megtanulhatják az alapokat. Emellett a város több pontja is alkalmas havasabb időkben a szánkózásra, hiszen a városban több dombos rész is található.

29. ábra: Csíkszeredai sípálya (forrás: <https://www.facebook.com/kissomlyo/>)

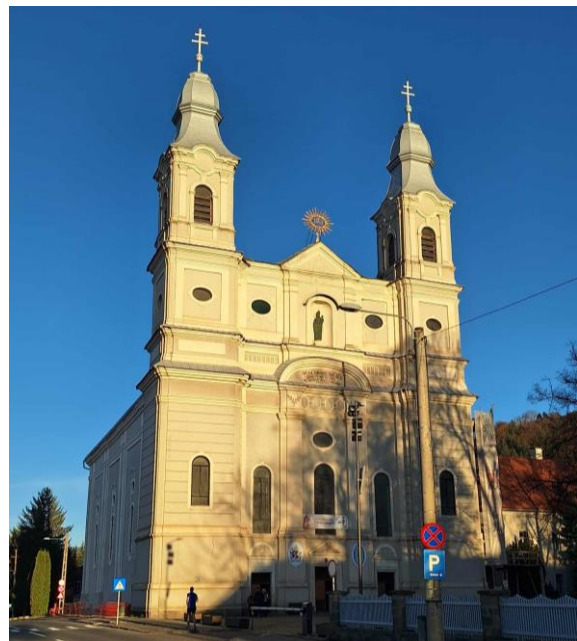
Több labdajátéki lehetőségek is találhatóak a fiatalok számára a városban, például kosár, kézilabda csapatok is vannak, külön fiúk és lányok számára. Bicikliutak hiánya ellenére, egyre gyakrabban látni bicikliseket is az utakon, biciklis csapata is van a városnak, illetve több kerékpár, futóversenyt rendeznek a városban tavasszal meg nyáron. A szabadidős sportok egyre erősödnek, hiszen egyre több szabadidő sportparkot, gépeket hoznak létre a város körül, ilyen az újonnan nyitott sportpark Szécseny bejáratánál. A város még rendelkezik egy uszodával, ahol több úszócsapat is tanul és versenyzik. Tehát kijelenthető, hogy Csíkszereda sportélete sokszínű és aktív közösségi erővel rendelkezik. A sport fontos szerepet tölt be a város kulturális identitásában, hiszen közösségépítő és még a fiatalok neveléséhez is nagyban hozzájárul.

Turizmus

Csíkszereda a már többször is említett sajátos földrajzi elhelyezkedésének köszönhetően egy jelentősebb turisztikai célpont Erdélyen belül. Emellett szerencsés helyzetben van kulturális örökségének és természeti értékeinek köszönhetően, ezért is egyre inkább felértékelődik a turizmus szempontjából. Először is természeti adottságait vizsgálva, már adott egyfajta ökoturizmus, hiszen a várost körülölelő Keleti-Kárpátok és a közeli Hargita-hegység már rengeteg lehetőséget kínál a természetalapú turizmus számára. Csíkszereda térsége gazdag erdőségekben, tiszta levegőjű tájakban és számos különféle

túraútvonalban. Kedveltek még a hegymászó útvonalak is a környéken, hiszen itt hamar meg lehet mászni egy nagyobb szintkülönbséggel bíró szakaszt. Kedveltebb túrák a Nagyhagymás vagy az Egyesítő túra. A nehezebb teleknek köszönhetően, több havassportolási lehetőséget kínál a környék a látogatóknak. Elsősorban a Somlyó hegyén lehetőség nyílik síelésre, hószánkózásra, hasonlóképpen Hargitán, ahol már több pálya várja a síelőket. Emellett jelentős a környéken az üdülturizmus is, hiszen sok a borvízforrás a térségben, a borvizet alkalmazzák a gyógykezelésre is, híres gyógyfürdők Tusnádfürdőn, Bálványoson. Másodsorban, a vallási turizmus is kiemelkedő szerepet játszik Csíkszeredában, különösen a már többször említett csíksomlyói búcsú, amely egy jelentősebb magyar zarándoklat. A

minden évben pünkösdkor megrendezett esemény százezres tömeget vonz, ahova nemcsak Erdélyből, de Románia más területeiről és még Magyarországról is érkeznek megtenni ezt a kisebb zarándoklatot. A Csíksomlyói kegytemplom (30. ábra) és ferences kolostor a térség egyik legjelentősebb vallási, történelmi és műemléki épületegyüttese. A búcsú idején sokk turista érkezik a városba, ami kedvezően hat a gazdaságra, különösen a szállásokra, éttermekre és más szolgáltatásokra. A székely konyha ízei és a helyi kézműves termékek, mint például a sajt, a méz vagy a pálinka,

30. ábra: Csíksomlyói kegytemplom (forrás: <https://filmturista.blog.hu/>)

szintén vonzzák a turistákat. A helyi piacokon, falusi szállásokon és gasztronómiai eseményeken meg lehet kóstolni a hagyományos székely ételeket és italokat, ami főleg a városi, kulturális élményekre vágyó látogatóknak lehet érdekes. A városban minden hónapban egyszer megrendezik a helyitermelők piacát, ahol helyi és környékbeli kisvállalkozók árusíthatják termékeiket, emellett nagyobb ünnepekkor kézműves vásárok is megrendezésre kerülnek, ahol nem csak ételeket, de különféle ruházati cikkeket, vagy kiegészítőket is lehet kapni.

A városban megszállás szempontjából, találhatóak szállodák, panziók és néhány apartman. Jelentősebb, nagyobb szobaszámmal rendelkező vendéglátóegységek a Fenyő hotel, Park Szálló, Merkur Hotel, Csiki Hotel. Ellenben a városban megfigyelhető, hogy

határozzák meg a működését, vonzerőjét és fejleszthetőségét. Csíkszeredát vizsgálva, a városnak rengeteg értéke van, ellenben amint látható volt az eddigvizsgálatok alapján, néhány probléma is található a településen belül és környezetében egyaránt.

32. ábra: Fontosabb értékek és problémák szófelhő (forrás: saját ábra)

Összegző SWOT analízis

A szakdolgozat vizsgálatait egy Swot analízis segítségével összesítem, négy kategóriára bontva. A tanulmány alatt élesen kirajzolódtak a város erősségei, amelyek egyúttal kapcsolódnak a város értékeihez is. A természetközeli környezet, a Hargita és Nagy Somlyó-hegy közelsége és az ezek adta lehetőségek hatalmas előnyt jelentenek Csíkszeredának más településekkel szemben, hiszen ez magában már növeli az életminőséget, egészségi állapotot és javarészt a város vonzerejét. Továbbá a város szerkezetét figyelve, egy jól felépített maggal rendelkezik, hiszen a központot, ahol több kulturális intézmény is felfedezhető, egy nagyvárosiasbeépítés vesz körül, majd a város falaihoz közeledve csökken a magas szintszám, és egy alacsony beépítés, javarészt kertvárosias, családiházias övezet kezd dominálni. Külterületén ipari zónák működnek, de kiváló elhelyezkedésük nem zavarja vagy szennyezi a központi részeket. Oktatás terén elég telítettnek mondható a város, hiszen a sok általános-, illetve középiskola mellett, lehetőség van még egyetemi tanulmányok végzésére is. Végezetül Csíkszereda hírnevéhez hozzájárul kultikus, történelmi épületei, eseményei, illetve téli sportlehetőségei is.

Ugyanakkor a sok erősség mellett, egy-két gyengeséget is találunk a városban. Elsőként a közlekedési nehézségek mutatkoznak meg, a hegyek lelassítják az autós forgalmat, érzékelhető az autópálya hiánya, illetve repülőtérkapcsolat csak távolabb található a várostól. Továbbá a demográfia adatok alapján, a népesség folyamatosan csökken, kevés fiatal marad

vagy költözik vissza a városba, aminek egyik fő oka az álláslehetőségek hiánya. Megfigyelhető, hogy a városhoz csatolt kisebb falvak infrastruktúra vagy intézményi ellátottságuk szempontjából elmaradottabbak, ezáltal nem is kapcsolódnak eléggé a városközponthoz, így egy minimális széttagoltsággal küzd a város. Emellett nincs elég hangsúly fektetve a város turizmusának négyévszakosítására, illetve a jelenlegi programok országos vagy legalább regionális hirdetésére.

Harmadik kategóriába a város lehetőségei tartoznak, amelyek közül több a Fejlesztési javaslatok részhez is kapcsolódik. Lehetőséget jelent a város számára a közlekedési infrastruktúra fejlesztése, például a távlati közlekedést egy autópálya megépítésével javítani vagy a városon kívül elkerülő utak kijelölésével. Emellett lehetőség lenne a turisztikai infrastruktúra fellendítése és a turizmus egész éves kihasználása, kulturális, sportprogramok bővítése, hirdetése. Ugyanakkor nagyobb hangsúlyt kell kapjanak a fiatalok igényei is, például szórakozási, találkozási pontok létrehozása, továbbá álláslehetőségek kialakítása, munkapiac fejlesztése is javítana a város jelenlegi népességcsökkenésén.

Utolsó pontként, a város veszélyei merülnek fel a jövőre nézve. A vizsgálatok alapján kijelenthető, hogy jelenleg a legnagyobb veszélyt a lakosság elvándorlása, fiatalok hiánya és csökkenése jelenti. Emellett a már többször említett elszigeteltség, közlekedés szempontjából elérhetetlen a város, amely több problémát is maga után von, például versenyképesség szempontjából alul maradhat Csíkszereda a környező nagyobb városokkal szemben. Hosszabb távon ezek a tényezők befolyásolhatják a gazdasági fejlődést, turizmust, de akár a közösségi életminőséget is.

33. ábra: SWOT analízis táblázat (forrás: saját ábra)

Értékek

Csíkszereda a legnagyobb fejlődést az elmúlt harminc évben érte el, a rendszerváltás utáni időszakban. Nagyon sok változáson esett át, ami határozottan város javára vált. Rengeteg új épület valósult meg, újjátódott fel, új közterekkel bővült a város. Kis időn belül már egy biztonságos, kedvelt várossá nőtt, és rengeteg értékkel rendelkezik, ellenben még mindig sok feladat van vele.

Csíkszereda egyik legfontosabb értéke a földrajzi elhelyezkedése, hiszen természeti kincsekben gazdag környéken fekszik a város. A várost a Keleti- Kárpátok hegyei veszik körül, így több hegy is található környezetében, egyik legjelentősebb a Nagy- Somlyó hegye, illetve a Hargita- hegység. Mindkettő fontos szerepet tölt be a városra és turizmusára nézve egyaránt. A környező dombokon és hegyeken télen síelési lehetőségek várják az ottani és környékbeli lakosokat, illetve a turistákat, így a téli időszakokban javarészt ez szolgáltatja a város turizmusát. Emellett jelentős borvíz forrásokban is gazdag a környék, amit a helyiek ívóvízként, illetve gyógyfürdőként is felhasználnak.

Jelentős értéke a városnak kulturális öröksége, hiszen Csíkszereda Székelyföld egyik meghatározó középpontja, nemcsak közigazgatási, hanem kulturális és vallási szempontból. A többször említett Csíksomlyói kegytemplom és a hozzá kapcsolódó pünkösdi búcsúnak köszönhetően, a város nemzetközi hírnévre tett szert, ezzel fejlesztve a vallási turizmust is a környéken. Emellett a helyi gasztronómia és kézműves hagyományok, mint például a sajt-, méz- és pálinkatermékek, szintén a város sajátos identitásához tartoznak. Emellett több kulturális intézménnyel is büszkélkedhet a település, mint például a Mikó vár, ami helyet ad a Csíki Székely Múzeumnak, a Csíki Játékszín, a város színháza, illetve a Szakszervezetek Művelődési Háza, ahol több közösségi program várja a helyieket. Tehát akár történelmi, kulturális és szórakozási gazdaság is megfigyelhető, amik szinte egyhelyen, a központban elérhetőek. Ezek mind hozzájárulnak a város identitásának megőrzéséhez, fejlesztéséhez.

Problémák

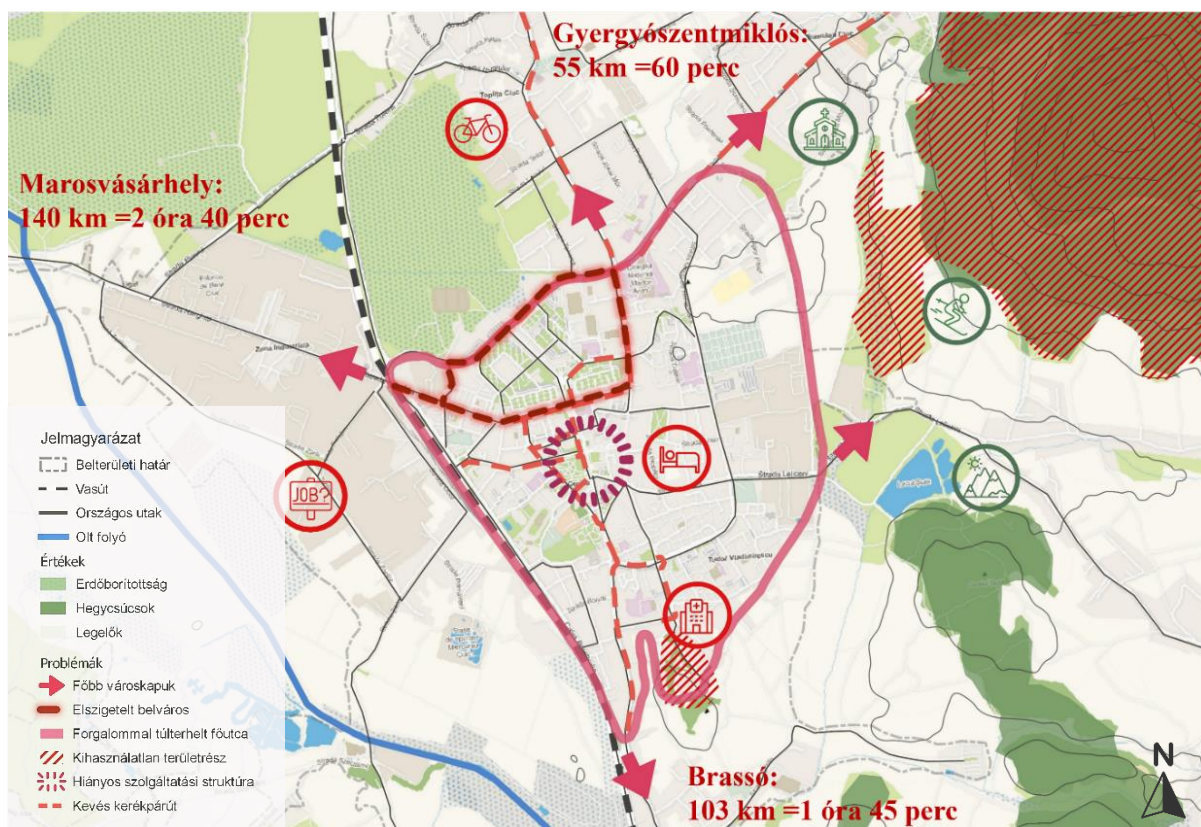
Mind ezek a fontos értékek ellenére, Csíkszerdának néhány problémával is meg kell küzdenie nap mint nap. Talán a leghangsúlyosabb gyengesége a városnak a közlekedési elszigeteltsége. A természet közelsége, amely egyedivé teszi Csíkszeredát, egyúttal megnehezíti az elérhetőségét, hiszen a hegyek miatt, szűk és kanyargós utakon át lehet beérni a városba, ami sok idővesztéssel jár az utazók számára. Emiatt a város, egy kevésbé kívánatos úti cél a turistáknak, de még a befektetőknek is, hiszen a nagy távok és hosszú

menetidők nem a város javára szólnak. Hozzá tartozó problémája a településnek, hogy távol esik a fontosabb gyorsforgalmi utaktól vagy az autópályáktól, emiatt kétszer annyi idő eljutni egy környező nagyvárosba, mint ahogy átlagosan az ország más részeiben. Távolsági közlekedésre lehetőséget ad a vasút vagy egyes buszjáratok, ellenben ezek elavultsága miatt nem könnyítik meg az utazást, emellett talán időigényesebb is, mint az autós áthaladás. Javarást az autópálya, illetve a közeli repülőtér hiánya miatt lett Csíkszereda kevésbé megközelíthető a távolabbi városok számára. Ezek a tényezők jelentősen csökkentik a város elérhetőségét, így korlátozza a gazdasági és turisztikai lehetőségeket is.

Csíkszereda demográfiáját tekintve, a város lakossága lassan csökkenő eredményeket mutat, főként megfigyelhető a fiatalok elvándorlása, kiköltözése külföldre, vagy tanulmányaik más városban végzése. Ezek hatására jelentős esély van a város jövőjére nézve, az elöregedésre, ahol azonban fiatalok hiányából adódóan nem lesz ki eltartsa az öreg generációkat. Továbbá kimutatható a szűkös helyi munkalehetőségek miatti elvándorlások is, vagyis a magasan képzett munkaerők nagyobb eséllyel keresnek lehetőségeket más városokban vagy külföldön.

Bár Csíkszereda jelentős turisztikai értékekkel rendelkezik, egyes turisztikai látványosságok túlzottan szezonális jellegűek, hiszen ismert, hogy télen többen érkeznek a városba a téli sportok miatt vagy évi egyszer, a csíksomlyói búcsú miatt. Ellenben az év többi részében turisták szempontjából „kihalt” a város, mintha leállna a turizmus, leszámítva az említett időszakokat. További problémát okoz, hogy a szálláshelyek mennyisége és befogadóképessége nem elegendő a nagyszámú vendégek fogadására, ez is korlátozó ok a város turizmusának fellendítésére. Emellett a város programajánlatai nincsenek eléggé hirdetve más települések lakosai számára, a turisztikai információközlés még fejlesztésre szorul. A város marketing hiányzik a város életéből, ezáltal nem csak nem értesülnek az emberek a csíkszeredai programokról, de a többség nem is ismeri a várost. Nem egy nagy város, szóval nem kap elegendő hangsúlyt a nemzetközi médiában, ezáltal nem figyeltek fel rá a turisták. A már többször emlegetett természeti adottságait kihasználva, megmutatva kiemelkedhetne a különlegesség szempontjából.

Csíkszereda élıhetőségét tekintve, mind értékei, mind problémái lényeges hatást gyakorolnak rá, ezekre tud a jövőre nézve fejlesztéseket alapozni. Gyengeségeit formálva és erősségeire koncentrálva egy sokkal élıhetőbb város tud majd kialakulni a jövőben.

34. ábra: Csíkszereda érték és probléma térképe (forrás: saját tábla)

Javaslat

A szakdolgozat arra kereste a választ, hogy bár egy aránylag élhető város, miért nem kapott jobb helyezést a romániai élhető városok listáján, miért lett csak a 13. helyezett. A vizsgálati részeket végig vezetve, látható, hogy Csíkszereda egy elég kellemes város, aminek nagy előnyére szolgál földrajzi elhelyezkedése, ennek ellenére sajnos számos hátránnyal küzd nap mint nap. A dolgozat során feltüntetett SWOT analízis alapján is több javaslat már megállapítható volt, így tehát a javaslati rész néhány problémára, akadályra igyekszik megoldásokat, ötleteket találni, amellyel még jobbra, vonzóbbá és élhetőbbé tenné a várost. A javaslatok egyfajta fejlesztési ötleteket tesznek, amelyek a város esetleges jövőképek javítására megfelelő alapokat képezhetnek. A javaslatok mellett a város fejlődésének kulcs eleme, ha nagyobb hangsúlyt fektetnek a jelenlegi adottságai kihasználására, illetve ezek bemutatására a jövőben. Ezek fejlesztésével növekedhet a város vonzereje, életminősége, jóléte, illetve arculata is.

az egyik legforgalmasabb út a városban, ezért legtöbben a Nagymező utcát választják kikerülésére, így ott lassul le a forgalom, ennek érdekében egy másik utat javasolok a Nagymező utcai kereskedelmi üzletek hátánál húzódva, ami becsatlakozik a Taploca utcába, de ugyanakkor lehetőséget biztosít a Somlyóra igyekvőknek is kikerülni a forgalmi dugót. Az útról akár a bevásárló üzletekhez is le lehetne kanyarodni. További kerülő utak létesítése lenne javasolt a Tudor negyedben is, például a jelenlegi temető hátánál, így jobb áthaladási lehetőséget biztosítva azoknak, akik a bevásárló központba igyekeznek, illetve akik a városrész messzebbi pontjaiba szeretnének gyorsabban elérni. Hiszen a lehetséges kerülőút Csíksomlyó és a negyed egyik leglakottabb övezete között biztosítana összeköttetést. Emellett ajánlom a város keleti és nyugati ipari területeit összekötő utak kialakítását, illetve becsatlakozását a város egyes pontjaihoz. Nagy segítséget jelentene a teherautós forgalomnak, kik ezáltal jobban elkerülik a belforgalmat és hamarabb elérnek az ipari célterületre, emellett kevésbé lassítják le a kisépjárművek áthaladását a városon. Továbbá a parkolási problémák kiküszöbölése érdekében célszerű lenne parkolóházak építése a központ környékén, erre alkalmas helyszín lenne a Kossuth utca eleje, hiszen még a zsúfolt központbaérés előtt lehetőség nyílna az autót leparkolni és akár tovább gyalogosan közlekedni. A központ forgalomcsillapított jellege önmagában pozitív, hiszen rengeteg egyirányú, forgalomszabályozott utcával rendelkezik, de ennek fenntarthatóságához egyéb parkolási és közlekedési lehetőségekre van szükség.

Harmadsorban, hosszú távon elengedhetetlen a regionális szintű, illetve az országosan kapcsolódó közlekedési összeköttetések javítása. Csíkszereda bekapcsolása egy jövőbeli autópálya- vagy gyorsforgalmi úthálózatba alapvető fontosságú lenne a gazdasági fejlődéshez. Közvetlen autópálya kapcsolat lenne a legideálisabb a városnak, akár két pontban is, egyik a Csíktaplocai kijáratnál, másik pedig a Hargita utca felőli csomópontok kiépítését javaslom. Javarást fontos szerepet játszana a munkaerő mobilitása és a turizmus fellendítése szempontjából. Az autópályák megépítéséhez elengedhetetlen megoldás lenne alagutak vagy modern hegyi átkelők megépítése. Továbbá a vasút korszerűsítése és a menetidők csökkentése szintén fontos szerepet tudna játszani a város infrastruktúrájának fellendítésére, hiszen például a jelenlegi 6 órás Csíkszereda–Kolozsvár vasúti összeköttetés nehezen tudja felvenni versenyt a közúttal szemben. Emellett egy közeli repülőtér megépítése még jobban meghozza a város gazdasági és turisztikai fellendülését. A közeli hegyeket figyelembe véve, a legbiztonságosabb terület egy kisebb repülőtér kialakításra, a várostól észak-nyugatra lenne. A repülőtér biztosíthatna gyors eljutást az országon belüli

repülőterekre, például Kolozsvárra, Bukarestbe, Temesvárra, de a szomszédos országokba is lenne repülőjárat.

Kulturális és turisztikai adottságok jobb kihasználása

Csíkszereda turizmusa ma leginkább a Csíksomlyói búcsúra, valamint a téli sportokra épül, ez azonban nagyon szezonális jellegű forgalmat eredményez. Míg tavasszal és télen kiemelkedő a turisták száma, addig az év más részeiben visszaesés figyelhető meg. Nagy fejlődést hozna a város életébe, ha turisztikai, illetve kulturális eseményei jobban fellendülnének, ezt meglehetősen segítené, ha minden évszakban pezsgene a programlehetőségektől a város, így nem csak a nyári hónapok lennének túlterheltek.

A városnak fontos célja kell legyen a turizmus négyévszakossá tétele. Ez megvalósítható például a nyári fesztiválok (zenei, irodalmi, gasztronómiai) fejlesztésével, őszi bor- és gasztró-turizmus bevezetésével, valamint a tavaszi sportesemények és kulturális rendezvények szervezésével. A kulturális pezsgést erősíthetik a kortárs művészeti programok, ifjúsági rendezvények és közösségi fesztiválok, amelyek a fiatal lakosság megtartását is elősegítik. A fiatalok számára rendezett események hiánya nagy nyomot hagy a városon, ezért egyik fő célközönség ők lennének, hiszen számukra elég vonzóvá és hívogatóvá tenni a várost, hogy Csíkszeredában maradjanak vagy akár visszaköltözzenek tanulmányaik befejezése után, nagy fontossággal bír. Továbbá érdemes lenne a természeti adottságokat kihasználva, például a téli sípálya környékét átalakítani nyári tevékenységekhez is. Az említett terület nagyságát kihasználva, ki lehet alakítani egy kisvasút rendszert, amely a sípálya mentén közlekedik, kiváló szórakozási lehetőséget biztosítva ezzel kisgyerekes családoknak, emellett idevonzva a környékbeliakat is. A kisvasút nagyszerű egészséges turisztikai látványosságot jelentene a város számára, emellett alkalmas pár új munkahely megteremtésére is. Több sírégióban hasznosítják ezt a megoldást a turizmus növelésére, egy találó példa a *Artouste-Fabrèges*, Franciaországban található síparadicsom, ahol rájöttek, hogy milyen egyszerűen ki tudják használni a természet adta lehetőségeket és ezt egy turisztikai látványosságokra alakítani. A sípálya területén létrehoztak egy vasutat (36. ábra), amin egy kis vonatra felszállva, körbe lehet járni a helyet.

36. ábra: Kisvonal a franciaországi Artouste sírégióban (forrás: <https://www.guide-bearn-pyrenees.com/fr/index.html>)

Egy nagyon jó ötlet, hogyan lehet a síturizmust nem csak szezonális síelésre, hanem egész éves, sokoldalú turisztikai kínálatra bővíteni. Emellett bemutatja a kihívásokat is, például az útépités, infrastruktúra, klimatológia, környezetvédelemmel Ajánlatos lenne kiránduló utak, rendezett tanösvények, túra útvonalak kialakítása, kijelölése a hegyen. Nyáron a túrázók egyik leglátogatott pontja lehetne a Somlyó vagy a Hargita hegy csúcsa, emellett nehézségi szintje bármelyik családnak megfelelő lehetne, hiszen jelenlegi szintkülönbség csekély.

Ehhez természetesen nagyban hozzá tartozik és elengedhetetlen a turisztikai infrastruktúra fejlesztése. Jelenleg a szálláshelyek száma nem elegendő a városba érkező turista számnak, amely jelentősen megnövekedik a kiemelt időszakokban. Új panziók, közép kategóriás szállodák, valamint tematikus vendégházak létesítése indokolt, ahol akár nagyobb csoportokat is lehetséges lenne elszállásolni. A környék természeti kincsei, például a borvízforrások, számos gyógyfürdőzési lehetőség, Hargitafürdő, Csíki-havasok természeti kínálata, kiváló alapot teremtenek a wellness- és egészségturizmus fejlesztésére is. Egy új és színvonalas wellness szállás építése sok turista bevonását eredményezné.

A fiatalok helyben tartása érdekében több találkozási hely kialakítására lenne szükség, hiszen jelenleg egy-két kávézó található a városban, ahol össze tudnak ülni a fiatalok. Ennek érdekében egy teljesen új fiatalok számára létrehozott társasági teret javasolnék, amelynek elég nagy befogadó tere van, hogy több ember is le tudjon ülni, enni, inni vagy akár csak beszélgetni barátaikkal. Ez a hely a fiatalok és idősebb generációk számára egyaránt egy biztos pont lenne, amely akár télen és nyáron is nyitva várná vendégeit. Egy olyan kialakított helyszínt javasolok, amely alkalmas lehetne kisebb koncertek, zenés fesztiválok, táncos bulik helyszínéül, a városiak szórakozó helyeként szolgálna. Nem kell messzire menni egy jó példa megtalálásához. Budapesten belül több felújított romkocsma, romkert, akár átalakított barnamezős terület található (37. ábra), amely közkedvelt a fiatalok körében, csupán csak kialakítása miatt. Több ilyen kocsmakertben található színpad, kisebb szabadtéri fellépésekhez, több asztal, hogy sok vendég elférjen, zene és legfőképp jó hangulat. Továbbá a meleg hónapokban, egy biztos turizmus fellendülést jelentene, ami egyúttal egy jelentős bevételt eredményezne a város számára. Egy

37. ábra: Budapesti romkert (forrás: <https://welovebudapest.com/hely/durer-kert/>)

ilyen szórakozási területen családok, nagyobb gyereket, fiatal felnőttek is megtalálnák a számukra megfelelő kikapcsolódási lehetőséget.

Továbbá szükséges egy átfogó turisztikai marketingstratégia, hiszen a város jelenlegi kommunikációja inkább helyi és regionális szinten erős, de országos és nemzetközi szinten kevésbé látható. Javasolt lenne egymodern, többnyelvű turisztikai felület, ahol összeszedve, mindenki számára elérhetően és érhetően kihirdetnék milyen aktuális programlehetőségek találhatóak a városon belül. Ezáltal még a város ismeretsége és hírneve is növekedne, emellett, ha a tudomást szereznék az emberek a város számtalan értékéről, lehetőségeiről, sokkal vonzóbb, keresettebb lenne Csíkszereda.

Gazdasági fejlődés és munkahelyteremtési lehetőségek

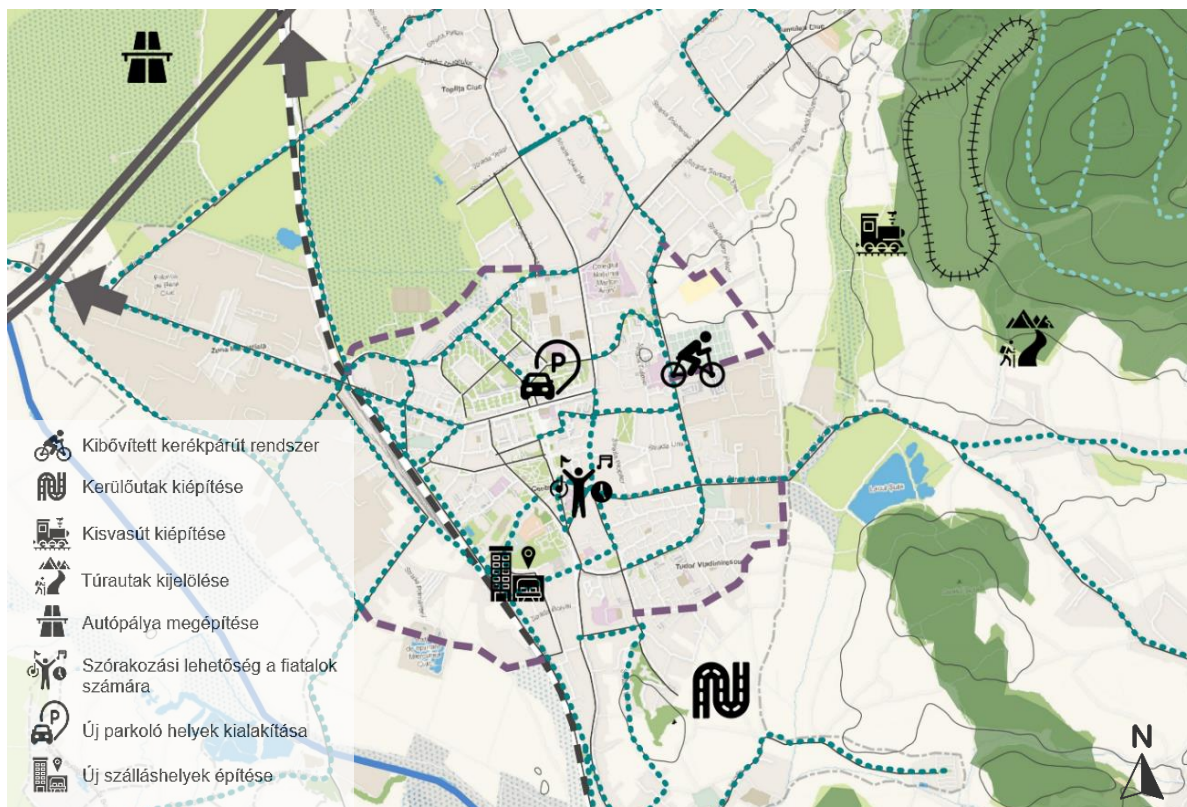
Csíkszereda élhetőségének és fejlődésének egy további szakasza tud lenni a gazdaság megerősítése és sokszínűvé tétele. A vizsgálatokból kiderült, hogy a város munkaerőpiaca jelenleg főként a közszolgálati munkahelyek vagy az élelmiszer- és könnyűipar. Ez biztosít egy adott szintig egyfajta stabilitást, ugyanakkor nem nyújt elegendő lehetőséget a fiatalok számára, és kevésbé ösztönzi az új kezdeményezéseket. Ennek következtében sok fiatal inkább más városokban vagy külföldön keres munkalehetőséget, például Kolozsvár, Vásárhely, Budapest vagy akár még messzebb. Ez sajnos a helyi közösség elöregedését és a munkaerőhiány növekedését eredményezi a városban.

Fontos lenne ezért a város gazdasági szerkezetének fellendítése, vonzóbbá tétele. A hagyományos iparágak mellett új munkaterületek bevonására is szükség van, például az informatikában, az üzleti szolgáltatásokban vagy az egészségügyi szinten. Ezek által, munkahely kínálati szempontból is versenyképesebbé tudna válni hosszabb távon a város.

A kulturális élet és a fiatal közösségek jelenléte jó alapot teremthet a kreatív iparágak fejlődéséhez. A design, a média vagy más hasonló ágazatok megerősödését olyan helyek segítenék, ahol a fiatalok közösen dolgozhatnak és alkothatnak, például különböző kulturális központok kialakítása hozzájárulhatna ahhoz, hogy a fiatalok ne hagyják el a várost, hanem helyben találjanak lehetőségeket.

Mivel Csíkszereda megyeközpont, ezért egyik feladata lehetne, hogy erősítse szerepét, mint nagyobb területi szolgáltató központ. Az egészségügyi és oktatási intézmények fejlesztése, valamint az üzleti szolgáltatások bővítése nemcsak a helyi lakosság, hanem a környező területeken. A nagyobb számú oktatási intézmény kialakítása jelentősen segítené a külterületek fejlődését, illetve a központhoz való kapcsolódásban is szerepet játszana.

Összesítve a fentieket, elmondható, hogy Csíkszereda fejlődési lehetőségei sokszínűek és végtelenek. A vizsgálatok alapján megfogalmazott javaslatok megvalósítása nagyban hozzájárulna a város fejlesztésében. Ezek megvalósítása lehetőséget adna, az élıhetőségi listában a megyeszékhelyek közül egy jobb helyezés eléréséhez. A közlekedés fejlesztése, a turizmus tudatos bővítése és a városszerkezet erősebb összevonása, mind azt a célt szolgálnák, hogy a város vonzóbbá, versenyképesebbé és fenntarthatóbbá váljon. Ezek a változtatások nemcsak gazdasági és infrastrukturális téren jelentenének előrelépést, hanem közvetlenül javítanák a lakosság mindennapi életminőségét is.

38. ábra: Javaslati térkép (forrás: saját ábra)

Célrendszer

A szakdolgozat során bebizonyosodott, hogy Csíkszereda egy kellemes város, amelynek rengeteg érdeme van. Erősségei közé tartozik a természetközelsége, amelynek kihasználásával még vonzóbb lenne versenytársaival szemben. Ahogy vizsgálatokban is látszódik, a város nagyon sokat fejlődött az elmúlt évtizedekben, ellenben egyes területeken még mindig fejlesztésekre szorul. A dolgozat, úgymond egy kezdetleges fejlesztési stratégia a város számára, amelynek célja, hogy egy irányt adjon ezeknek a javításoknak.

A javaslatok, a város élıhetőség státuszát fejlesztik, illetve ezekkel formázva az életminőséget, jólét érzését, illetve a Csíkszereda kulturális oldalát is. Jövőképéhez

hozzátartozik egy vonzó, dinamikus fejlődő, és főként lehetőségekkel teli város megalakulása, amely képes felvenni a versenyt a környező városokkal. Ennek kivitelezésére három átfogó célt dolgoztam ki a javaslati fejezetben, a közlekedés, mobilitás fejlesztése, bővítése, második a város turisztika fellendítése, erősítése és végezetül a város gazdaságának, munkalehetőségeinek kiterjesztése, hívogatóbbá tétele.

Ezekhez kapcsolódnak a tematikus célok, mint például a város jobb megközelítése érdekében javasolt autópálya kiépítése, illetve a városon belüli közlekedés tehermentesítése érdekében kerülőutak hozzáadása, kerékpárutak kibővítése, illetve több parkolási lehetőség kiépítése a központban. Emellett nagy hangsúlyt kell fektetni a város turizmusára, amely jelenleg egy-egy nagyobb eseményre fókuszál, de javasolt lenne, hogy egész évben pezsgjen a város. Erre különböző javalatok teszek, mint például kisvasút a sípályán, túraútvonalak kijelölése. Ezek vonzására pedig a város marketing oldalán kell dolgozzon, több helyre kell elérjen a városban kínákozó lehetőségek. Emellett fontos, hogy már kultúra szempontjából fejlett településről beszélünk, a fiatalok is megtalálják a számukra érdekes programokat. Harmadik részben, fontos a város jövőjével kapcsolatban, hogy célterületté váljon letelepedés szempontjából is. Tehát a fiatalok számára vonzóbb lehetőségek kínálatára van szükség, ez a szórakozási programok mellett, a munkalehetőségekre is vonatkozik. Okot kell adni a sok egyetemmet végzett fiatalnak, amiért érdemes Csíkszeredát választania.

A vizsgálatokban olvasottak alapján is látszik, hogy Csíkszeredát egy gyönyörű környezet vesz körül, illetve városszerkezetileg is egy jól felépített városról beszélünk, tehát jó alapokra építkezik a település. Ha ezeket a jó lehetőségeket kihasználjuk, a város rövid időn belül sokkal megragadóbbá válhat.

Összegzés

A szakdolgozat kiinduló pontja egy vizsgálat volt, amelynek keretein belül a romániai megyeszékhelyeket hasonlították össze élhetőségük alapján. Ebben a listában Csíkszereda a 13. helyet kapta, ezért a dolgozat egyik célja az, hogy kiderítse miért kapta ezt a helyezést és valójában milyen az élhetősége a városnak. Második célja, hogy fejlesztési javaslatokat adjon, amik által javíthat a listában elért helyén, illetve gyengeségein.

Három szempont segítségével vizsgáltam meg Csíkszeredát: életminőség, jólét és pezsgés. Ezek segítségével végig vezettem, hogyan fejlődött mostani alakjára, a kezdetben három falú találkozásából kialakult város, illetve hogyan épül fel jelenlegi szerkezete. Ezután fontosabb közlekedési lehetőségeit és problémáit mutattam be a városnak, folytatva

legnagyobb értékével, a természeti adottságaival. A jólét vizsgálata során megvizsgáltam népszerűségét, munkalehetőségeit, illetve oktatási intézményeit Csíkszeredának, amelyeket a város kulturális oldala követett, illetve turisztikai helyzete.

A vizsgálatok kimutatták a város fontosabb értékeit és problémáit, amelyekre a dolgozat végén megoldási javaslatokat fogalmaztam meg. Csíkszereda erősségei közé tartozik a természeti gazdagsága, a rengeteg hegy, ami közre zárja, ezzel számos lehetőséget adva a városnak, amelyek csak kihasználásra várnak. Ellenben néhány hátrányt is ad a település elhelyezkedés, hiszen egyes tekintetben elérhetetlenné válik a környező városokkal szemben. Nehézkes megközelíthetősége mellett, még az elöregedés is fenyegeti Csíkszeredát, hiszen munkalehetőségek, szórakozási programok hiányában a fiatalok folyamatosan költöznek el a városból. A városon belüli közlekedési problémák is megmutatkoztak a vizsgálatok során, kevés kerékpárút, illetve túlzottan leterhelt utcák a gépjárművek miatt. Továbbá a város turizmusa túlzottan időszakos, kevés turista érkezik a városba a Somlyói búcsú idején kívül, ezen a szálláshelyek korlátoltsága sem segít.

A város jövőjének kulcsa, hogy a bemutatott emberi, gazdasági erőforrásai, illetve kiváló természeti adottságai minél nagyobb mértékű kihasználására törekedjen a jövőben. Ezáltal javulást fog elérni az életminőségben, a pezsgő városi életben, valamint az itt élők jólétében. A város jelenlegi lendületét első sorban a turisztika és az e köré szervezett fejlesztések vihetik tovább.

Javaslataim között szerepel a könnyebb megközelíthetőség érdekében egy gyorsforgalmi vagy autópálya kiépítése a városhoz közel, illetve egy repülős összeköttetés más repülőterekkel, országon belül és kívül is. Forgalmi dugók feloldásaként javaslom a kerülő utak kijelölését, illetve több parkolási lehetőség biztosítását a lakosok számára. Emellett egy összefüggő kerékpárút rendszer kiépítését is ajánlom a javaslati részekben. A turizmus fellendítése érdekében több javaslat is született, többek között túraútvonalak kijelölése, kisvasút kiépítése, további szórakozó helyek kialakítása. Ezek új munkalehetőségeket is hoznának magukkal, bár természetesen emellett, még több állásformakialakítása javasolt a területen. Ezek megerősítenék a fiatalok kötődését is a városhoz, csökkentenék a fiatal családok elköltözését.

Végezetül a szakdolgozat célját teljesítve, több javaslatot is ad a város élhetőségének formálására, emellett egy átgondolt, reális célrendszert állít fel a város fejlesztéseivel kapcsolatban. Az említett javaslatok hosszú távon mind hozzájárulnak a város vonzóbbá, fenntarthatóbbá és élhetőbbé tételében. Fontos, hogy a város kihasználja jelenlegi adottságait

is, természetközelség, gazdaság és életminőség szempontokat is, mivel a jövőben csak így válhat egy élhetőbb és folyamatosan fejlődő településsé.

Irodalomjegyzék

- Vofkori L. (2004): *Utazások Székelyföldön*. Csíkszereda: Pro Print Könyvkiadó
- Pál J (2001): Modernizáció Székelyföldön. In: Pál, J – Fleisz J. (szerk.): *Erdélyi várostörténeti tanulmányok - Múltunk könyvek*. Csíkszereda: Pro Print Könyvkiadó p. 190-192.
- Kristó A. (1994): *A Csíki-medencék vidékének környezetvédelmi értékelése és környezetszennyező gócai – Csíki Zöld Füzetek*. Csíkszereda
- Orbán B. (1991): *Székelyföld leírása II*, Sepsiszentgyörgy: Európai idő kiadó.
- Pál J. (2003): *Városfejlődés a Székelyföldön 1750–1914*. Csíkszereda: Pro-Print Könyvkiadó
- Csák L. (2016): *Strategia Integrata de Dezvoltare Urbana – Miercurea Ciuc 2016-2025*. Csíkszereda. Letöltés dátuma: 2024.12.18 forrás: <https://szereda.ro/ro/fejlesztési-strategiak>
- Biró Z. (2022): *Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană al Municipiului Miercurea-Ciuc pre cum și a Zonei Urbane Funcționalea ferente – Miercurea Ciuc 2021-2030*. Csíkszereda. Letöltés dátuma: 2024.12.18. forrás: <https://szereda.ro/ro/fejlesztési-strategiak>
- Tătaru F. (2024): *City Index - Dezvoltat de IOV- Un barometru de performanță urbană*. Letöltés dátuma: 2024.11.15. forrás: https://www.iov.ro/wp-content/uploads/2024/06/City-Index-2024-by-IOV_digital.pdf
- Kerekes Sz. (2010): *Az Alcsíki-medence lágjainak botanikai állapotfelmérése és vegetációváltozásainak vizsgálata*. [PhD-értekezés] Sopron: Nyugat-Magyarországi Egyetem
Kitaibel Pál Környezettudományi Doktori Iskola. forrás: <http://ilex.efe.hu/PhD/emk/kerekesszilard/disszertacio.pdf>

Internetes forrás:

- INT-01: <https://szereda.ro/varostortenet>
- INT-02: https://files.archaeolingua.hu/2020TA/Upload/Laszlovszky_Botar_H20TA.pdf
- INT-03: <https://www2.sci.u-szeged.hu/eghajlattan/akta95/41-45.pdf>
- INT-04: <https://www.recensamantromania.ro/>
- INT-05: https://www.citypopulation.de/en/romania/harghita/_/083320__miercurea_ciuc/
- INT-06: <https://www.city-facts.com/miercurea-ciuc-miercurea-ciuc/population>
- INT-07: https://moovitapp.com/index/ro/transport_public-lines-Miercurea_Ciuc-4004-881099
- INT-08: <https://szekelyhon.ro/aktualis/varni-kell-a-kerekparkolcsonzesre-a-buszpalyaudvaron>
- INT-09: <https://szereda.ro/hirek/parkfelujitasra-keszulunk/275>

INT-10: <https://szekelyhon.ro/aktualis/csikszek/a-csiksomlyoi-punkosdi-bucsu-kozelmultja-es-jelene>

INT-11: maps.arcanum.com/hu/

INT-12: <https://bibnat.ro/>

INT-13: <https://adatbank.ro/>

INT-14: <https://app.grammarly.com/>

INT-14: <https://earth.google.com/web/>

INT-15: <https://www.openstreetmap.org/#map=12/46.3677/25.7736>

INT-16: <https://demo.f4map.com/>

Ábrajegyzék

1. ábra: Az 1-15. legélhetőbb romániai megyeszékhely	4
2. ábra: Vizsgálat három szempontja	4
3. ábra: Csíkszereda elhelyezkedése	6
4. ábra: Csíkszereda területe az Első Katonai felmérés idején	8
5. ábra: Csíkszereda területe a Második Katonai Felmérés idején	9
6. ábra: Csíkszereda területe a Harmadik Katonai Felmérés idején	10
7. ábra: Csíkszereda területe a Negyedik Katonai Felmérés idején.....	10
8. ábra: Csíki-havasok	11
9. ábra: Csíkszereda közigazgatási határain belüli természeti és lakott területek	13
10. ábra: Nagyvárosias beépítés jelleg a központban	14
11. ábra: Csíkszereda szerkezeti felépítése	16
12. ábra: Kossuth Lajos utca, Csíkszereda legforgalmasabb utcája	17
13. ábra: Csíkszereda és a környező nagyobb városok közötti távolságok időben és km-ben összehasonlítva	18
14. ábra: Csíkszereda buszok általi lefedettsége.....	20
15. ábra: Kijelölt kerékpársávok a városon belül	21
16. ábra: Csíki–havasok és a medence.....	22
17. ábra: A város központi parkja	23
18. ábra: 1977-2021 közötti népességváltozás Csíkszeredára és az egész országra nézve	25
19. ábra: 2011-es adatokra alapuló korfa	26
20. ábra: 2021-es adatokra alapuló korfa.....	26

21. ábra: Csíkszereda iskoláinak elhelyezkedése.....	27
22. ábra: Sapientia egyetem	28
23. ábra: Csíkszereda ipar területeit ábrázoló térkép.....	29
24. ábra: 2025-ös pünkösdi búcsú.....	30
25. ábra: Mikó-vár	31
26. ábra: Csíkszereda központjában található kulturális intézmények	32
27. ábra: Csíkszereda jégkorong csapata	33
28. ábra: Csíkszereda FK csapata	33
29. ábra: Csíkszeredai sípálya.....	34
30. ábra: Csíksomlyói kegytemplom	35
31. ábra: Csíkszereda szálláshelyei megjelenítve egy térképen.....	36
32. ábra: Fontosabb értékek és problémák szófelhő	37
33. ábra: SWOT analízis táblázat.....	38
34. ábra: Csíkszereda érték és probléma térképe	41
35. ábra: Jövőkép szófelhő	42
36. ábra: Kisvonalat a franciaországi Artouste sírégióban	44
37. ábra: Budapesti romkert.....	45
38. ábra: Javaslati térkép.....	47

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

**6.13. sz. függelék: A MATE egységes szakdolgozat /
diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója**

4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről (módosítva: 2025. október 16.)

NYILATKOZAT

**a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és
eredetiségéről**

A hallgató neve: Zakariás Dorottya
A Hallgató Neptun kódja: MTG4C2
A dolgozat címe: Csíkszereda élhetőségének vizsgálata
A megjelenés éve: 2025
A konzulens intézetének neve: Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkerti Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Településépítészeti és Települési Zöldinfrastruktúra Tanszék

Kijelentem, hogy az általam szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem. Továbbá kijelentem, hogy a dolgozat elkészítése során alkalmazott mesterséges intelligencia-eszközök (pl. szöveggenerálás, nyelvi javítás, fordítás, adatelemzés) használata nem helyettesítette a saját kutatási és alkotói munkámat, azok alkalmazását a források között vagy a módszertani részben feltüntettem, és a szakmai-etikai elvárásoknak megfelelően jártam el.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

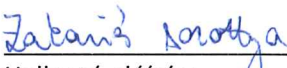
Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár-és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2025 év 11 hó 02 nap

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Zakariás Dorottya (MTG4C2) hallgató konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot szakdolgozatot a záróvizsgán történő védésre javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot **nem** tartalmaz.

Kelt:2025. 11. 02.

belső konzulens

R.Takács Eszter

/Dr.Rusztly Lászlóné/
vezető városépítész,
okl. építészmérnök
BME mester oktató

Hallgatók, doktoranduszok nyilatkozata mesterséges intelligencia (MI) alkalmazásáról

1. Általános adatok

Hallgató neve:	Zakariás Dorottya
Neptun-kódja:	MTG4C2
Képzési szint (a megfelelőt jelölje X-szel):	☒ BSc/BA ☐ MSc/MA ☐ Doktori (PhD) ☐ Egyéb:
Tantárgy neve/kódja*:	Szakdolgozat
A munka címe:	Csíkszereda élhetőségének vizsgálata

* doktori értekezés esetén nem kitöltendő

2. Nyilatkozat az MI használatáról

Alulírott, etikai felelősségem teljes tudatában az alábbi nyilatkozatot teszem:

(Kérjük, válasszon egyet az alábbi lehetőségek közül!)

A) Nem alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.

(Amennyiben ezt jelölte, a további táblázatok kitöltése nem szükséges.)

B) Alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.

(Kérjük, töltsse ki a vonatkozó táblázatokat!)

3. A mesterséges intelligencia használatának részletezése

I. TÁBLÁZAT: Asszisztensi vagy kisebb mértékű felhasználás (pl. fordítás, nyelvi korrektúra, ötletelés stb.)

(Ezen felhasználások esetében a konkrét promptok és válaszok csatolása nem szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve és verziója	Érintett rész (ha nem a szöveg egészére vonatkozik)
Helyesírás korrektúra	Grammarly (v1.2.208.1781)	

II. TÁBLÁZAT: Jelentős tartalmi hozzájárulás (pl. egy teljes ábra vagy egy hosszabb szövegrész generálása)

(Ezekben az esetekben a felhasznált kulcsfontosságú promptok és az MI által adott nyers válaszok dokumentálása és a munka mellékletében való csatolása szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve, verziója, elérhetősége	Az érintett fejezet / ábra / táblázat pontos sorszáma	A prompt-naplót tartalmazó melléklet bejegyzésének sorszáma

3/A. Oktató által előírt kiegészítő szabályok (ha vannak)

Amennyiben az adott tantárgy oktatója vagy témavezetője az MI-eszközök használatára vonatkozóan külön szabályokat vagy elvárásokat határozott meg, kérjük, az alábbi mezőben foglalja össze ezeket:

Pl. az MI használatának tilalma bizonyos feladattípusokra; csak konkrét eszköz használata engedélyezett; eltérő hivatkozási elvárások; dokumentációs forma stb.

Oktató vagy témavezető által előírt szabályok:

.....
.....
.....
.....

4. Minden hallgatóra vonatkozó nyilatkozat:

Kijelentem, hogy az MI által esetlegesen generált tartalmakat minden esetben kritikailag felülvizsgáltam, szerkesztettem és a munkába illesztettem. A leadott munka minden eleméért, annak eredetiségéért és tudományos helytállóságáért teljes körű felelősséget vállalok. Tudomásul veszem, hogy a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem a benyújtott munkát mesterséges intelligencia detektorral ellenőrizheti, és eljárást kezdeményezhet, amennyiben a nyilatkozatom valótlan vagy hiányos.

Kelt: 2025 év 11 hó 02 nap

Zabaián Szabolcs
.....

Hallgató aláírása

Z. R. L.
.....

Konzulens/Témavezető aláírása